

به نام خدا

هدیه‌های آسمان

تعلیم و تربیت اسلامی

پنجم دبستان

وزارت آموزش پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب:	هدیه‌های آسمان (تعلیم و تربیت اسلامی) پنجم دبستان - ۲۳
پدیدآورنده:	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:	فریال آمار، محمد مهدی اعتصامی، طیبه حمزه بیگی، غلامرضا حیدری ابهری، سید محمد دلبری، یاسین شکرانی، عبدالکریم صالحی، سید سجاد طباطبایی نژاد، حسن فلاح، مریم قربانی و محمود متوسل آرانی (اعضای شورای برنامه‌ریزی) سید محمد مهاجرانی (مؤلف) - محمد دانشگر (ویراستار)
مدیریت آماده‌سازی هنری:	اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی:	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) - مجتبی احمدی (نگاشتارگر [طراح گرافیک] و صفحه‌آرا) - شیوا ضیایی، مجید ذاکری یونسی، بینام خیامی، شهرام شیرزادی، مجتبی احمدی، علیرضا پاکدل و حسین آسیوند (تصویرگران) - شیوا ضیایی (طراح جلد) - فاطمه باقری مهر، رضا جعفری، حسین قاسم‌پور اقدام، زینت بهشتی شیرازی، احمد رضا امینی، حمید ثابت کلاچاهی (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان:	تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شپید موسوی) تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۳۵۹
ناشر:	شرکت افست: تهران - کیلومتر ۴ جاده‌ی آبعلی، پلاک ۸، تلفن: ۷۷۳۳۹۰۹۳، دورنگار: ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی: ۱۱۱۵۵ - ۴۹۷۹
چاپخانه:	شرکت افست «سهامی عام» (WWW.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ:	چاپ چهارم ۱۳۹۷
برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.com یا www.irtextbook.ir مراجعه نمایید.	

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

ISBN 978-964-05-2437-4

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۴۳۷-۴

۱۳۹۷

فرزندان عزیزم

امید است با نشاط و خرمی درس‌هایتان را خوب بخوانید. اطاعت و خدمت پدران و مادرانتان را غنیمت شمارید و آنها را از خود راضی کنید و به معلم‌هایتان احترام زیاد بگذارید. سعی کنید برای اسلام و جمهوری اسلامی و کشورتان مفید باشید.

امام خمینی(ره)

فهرست

۶	دسته گلی از آسمان	درس اول
۱۲	تنها او	درس دوم
۱۸	بانویی که یک سوره‌ی قرآن به نام اوست	درس سوم
۲۴	از نوزاد پیرسید!	درس چهارم
۳۰	گل صد برگ	درس پنجم
۳۹	مال مردم	درس ششم
۴۴	رنگین کمان جمعه	درس هفتم
۵۲	دو نامه	درس هشتم
۵۸	یک جهان جشن!	درس نهم
۶۶	در ساحل دجله	درس دهم
۷۴	سرو سربلند سامرا	درس یازدهم
۸۰	خورشید پشت ابر	درس دوازدهم
۸۸	کوچک‌های بزرگ!	درس سیزدهم
۹۴	بزرگ مرد تاریخ	درس چهاردهم
۱۰۲	بهمن همیشه بهار	درس پانزدهم
۱۱۰	روزنامه‌های دیواری	درس شانزدهم
۱۱۶	اینها و آنها	درس هفدهم

همکار گرامی، معلم عزیز

- با اهدای سلام و آرزوی توفیق و سلامت شما همکار محترم، به منظور پیشبرد بهتر فرایند یاددهی - یادگیری در آموزش این کتاب، توجه به چند نکته لازم است:
- ۱- در سال جاری برای درس هدیه‌های آسمان، کتاب کار جداگانه‌ای در نظر گرفته نشده و محتوای آن در کتاب درسی ادغام شده است.
  - ۲- تدریس برخی دروس می‌تواند پیمانه‌ای صورت گیرد؛ یعنی با توجه به مناسبت‌های گوناگون و یا احساس نیاز آموزگار، برخی دروس را خارج از ترتیب موجود می‌توان تدریس کرد.
  - ۳- برای کسب اطلاعات بیشتر درباره‌ی شیوه‌ها و ابزارهای ارزشیابی توصیفی در درس هدیه‌های آسمان به کتاب راهنمای معلم مراجعه کنید.
  - ۴- به منظور تحقق اهداف دروس، آیات و احادیث بسیاری به کار گرفته شده است تا دانش‌آموزان به تدریج دریابند که دین را باید از منابع معتبر آن (کلام خدا و معصومان) دریافت کنند که از هر خطا و اشتباه به دور هستند.
  - ۵- مراجعه به راهنمای معلم برای تدریس این کتاب ضروری است.
  - ۶- با توجه به اینکه تصاویر در تثبیت اهداف درس نقش مهمی دارد، همکاران محترم در راستای آموزش مفاهیم دروس از شیوه‌ی تصویرخوانی نیز استفاده کنند.
  - ۷- محتوای آموزشی دروس هدیه‌های آسمان از اجزایی تشکیل شده است که به صورت خلاصه به این اجزا اشاره می‌شود. تفصیل مطالب در راهنمای معلم آمده است:
- عنوان درس:** عنوان، مستقیم و غیرمستقیم، گویای چکیده و محتوای اصلی درس است و با ایجاد حس کنجکاوی در دانش‌آموزان، انگیزه‌ی یادگیری را در آنها تقویت می‌کند.
- متن درس:** شامل بخشی از مفاهیم و اهداف اصلی درس است.
- علاوه بر این دو بخش، که مفاهیم درس را مطرح می‌کنند، فعالیت‌های گوناگونی متناسب با هر درس پیش‌بینی شده است که با مشارکت دانش‌آموزان انجام می‌شود. انتظار می‌رود همه‌ی دانش‌آموزان در بخش‌های گوناگون درس مشارکت کنند و اگر دانش‌آموزی نتوانست در یک بخش فعالیت و مشارکت مؤثری داشته باشد، در بخش دیگر به او توجه شود. عناوین و شرح فعالیت‌هایی که در جهت تثبیت، تعمیق، توسعه و تعمیم مفاهیم آموزشی برنامه‌ی درسی طراحی شده از این قرار است:

ردیف	عنوان فعالیت	شرح فعالیت
۱	برایم بگو	جمع بندی و نتیجه گیری درس
۲	ایستگاه فکر	برقراری ارتباط بین مفاهیم ارائه شده و دستیابی به یافته های جدید
۳	تدبر کنیم	جمع بندی و نتیجه گیری مفاهیم درس در قالب آیات و احادیث کوتاه
۴	بررسی کنید	تثبیت، توسعه و تعمیم مفاهیم بر اساس مرور اطلاعات
۵	کامل کنید	تکمیل و تثبیت اهداف بر اساس دریافت رابطه ی بین مفاهیم
۶	ایستگاه خلاقیت	تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده در قالب اجرای نمایش، خط خوش و نقاشی
۷	گفت و گو کنید	تثبیت مفاهیم درس از طریق ارائه ی نظرات و تجربیات در گروه و مشارکت در جمع بندی
۸	ببین و بگو	تعمیق مفاهیم درس با پاسخ به پرسش های مطرح شده از طریق تصویرخوانی
۹	بگرد و پیدا کن	تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده با فعالیت عینی و ملموس
۱۰	همخوانی کنیم	تثبیت مفاهیم درس از طریق خواندن شعر به صورت گروهی با آهنگ و لحن مناسب
۱۱	تحقیق کنید	تثبیت، توسعه و تعمیم مفاهیم درس با جمع آوری اطلاعات از منابع مختلف
۱۲	به کار بیندیم	تثبیت، توسعه و تعمیم مفاهیم بر اساس کاربرست آموخته ها در موقعیت جدید
۱۳	دعا کنیم	تثبیت و تعمیق مطالب آموزش داده شده با راز و نیاز با بیان درخواست و احساسات
۱۴	با خانواده	بسط یادگیری و تقویت نگرش دانش آموز به مفاهیم دینی، برای بروز رفتار دینی از طریق جست و جوی مصداق های تازه از مفاهیم، با کمک و همفکری اعضای خانواده

آرزوی گروه قرآن و معارف اسلامی، توفیق روزافزون همکاران عزیز در رشد و پرورش دینی امیدهای آینده ی کشور است. پایگاه اینترنتی گروه با قرار دادن اخبار، بخشنامه ها، نسخه های الکترونیکی کتاب های درسی، متون کمک آموزشی، کتاب های راهنمای معلم و... در خدمت شما آموزگاران گرامی است.

گروه قرآن و معارف اسلامی

دفتر تألیف کتاب های درسی عمومی و متوسطه نظری

<http://qm-dept.talif.sch.ir>

درس اول
دستگلی از آسمان

قرآن، کتابی روشنی بخش
قرآن، بهاری جاودان است
دریای بی پایان رحمت
یک دسته گل از آسمان است

هر شاخه اش یک پند پر بار
یک هدیه از پروردگار است
روشن تر از خورشید و مهتاب
زیباتر از باغ و بهار است

یک شاخه گل: نامش «عبادت»
یک شاخه گل: «رفتار زیبا»
یک شاخه گل: «اندیشه ی نیک»
یک شاخه گل: «گفتار زیبا»

یک شاخه گل: «مهر و محبت»
یک شاخه گل: «پرهمیزگاری»
یک شاخه گل: «دیدارِ خویشان»
یک شاخه گل: «همسایه داری»

این دسته گل را هدیه کرده
پروردگار خوب و دانا
تا عطر و بوی بی نظیرش
زیبا کند دنیای ما را

پدیده محمد ماجرانی

الف - با توجه به شعر، نام هریک از شاخه‌های این دسته گل چیست؟

وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا

بقره، ۸۳

فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ

بقره، ۱۴۸

وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

اسراء، ۲۳

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي

طه، ۱۴

اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ

حجرات، ۱۲

ب- آیهی ۱۰ سورهی حُجُرَات، کدام شاخه گل‌ها را معرفی می‌کند؟

ترجمه‌ی آیه:

مهر و محبت

رفتار زیبا

پرهیزگاری

همسایه‌داری

اندیشه‌ی نیک

در یک قرآن کامل، صفحه‌ی فهرست نام سوره‌ها را باز، و جاهای خالی را کامل کنید:

اولین سوره: _____ آخرین سوره: _____ بلندترین سوره: _____

سوره‌هایی به نام پیامبران خدا: _____

_____

_____

سوره‌هایی به نام جانوران: _____

_____

_____

سوره‌ای به نام یکی از روزهای هفته: _____

_____

_____

سوره‌هایی به نام پدیده‌هایی در طبیعت: _____

_____

_____

سوره‌ای به نام یکی از قسمت‌های نماز: _____

آیات زیر را با دقت بخوانید.

وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ؛ ادْفَعِ بِأَلْتِي هِيَ أَحْسَنُ

هرگز نیکی و بدی یکسان نیست؛ بدی را با نیکی کردن پاسخ بده.

فصلت، ۳۴

وَالْكَافِرِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ، وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

نیکوکاران کسانی هستند که خشم خود را فرو می‌برند

و خطاهای دیگران را می‌بخشند و خدا آنها را دوست دارد.

آل عمران، ۱۳۴

چه ارتباطی میان مفهوم این دو آیه هست؟

این حدیث را بخوانید.

امام علی علیه السلام:

قرآن، دریایی است که هیچ گاه خشک نمی شود.

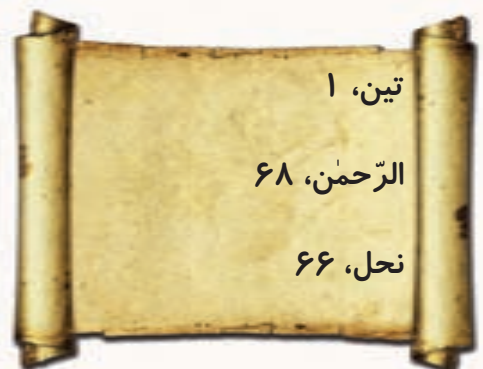
چه شباهتی میان قرآن و دریا وجود دارد؟
با دوستانتان در این باره گفت و گو کنید.

بگرد و پیدا کن

با مراجعه به آیات ۱۹۵ تا ۲۰۵ از سوره ی بقره، یک دعای قرآنی را که هر روز در نماز می خوانیم، پیدا کنید و شماره ی آیه ی آن را در اینجا بنویسید.

با خانواده

با کمک اعضای خانواده نام چند میوه یا خوراکی را که در قرآن آمده است، پیدا کنید؛ برای این کار می توانید به این آیات مراجعه کنید:

درس دوم شهاب

نظم و هماهنگی که در جهان اطراف ما وجود دارد، نشانه‌ی چیست؟

می‌دانیم همه‌ی نیازهای دانه برای رشد از پیش اندیشیده، و در طبیعت آفریده شده است. غذای دانه از قبل در خاک آماده شده است. باد، ابرها را از بالای دریاها به سوی مزرعه می‌آورد و آب مورد نیاز دانه را فراهم می‌کند. خورشید نیز نور و گرمای مورد نیاز آن را تأمین می‌کند. هنگامی که دانه در دل خاک جای می‌گیرد و آب بر آن جاری می‌شود، جوانه می‌زند، خاک را با قدرت می‌شکافد و کم‌کم به سبزه‌ای شادآفرین و باطراوت تبدیل می‌شود. جالب است بدانید فاصله‌ی خورشید و زمین نیز بسیار دقیق و حساب شده است. اگر فاصله‌ی زمین تا خورشید، زیاد بود، گیاهان به خاطر سرما از بین می‌رفتند و اگر این فاصله کم بود از گرمای زیاد می‌سوختند.

چه هماهنگی شگفت‌انگیزی میان خاک و خورشید و باد و باران برای رشد گیاه وجود دارد! درباره‌ی هریک از پدیده‌های این جهان که فکر کنید، همین هماهنگی و نظم را خواهید دید. این نظم و هماهنگی نشانه‌ی چیست؟ فکر می‌کنید اگر دو یا چند خدا جهان را اداره می‌کرد، این هماهنگی به وجود می‌آمد؟ فرض کنید دو خدا تصمیم داشتند جهان را اداره کنند! یکی می‌خواست خورشید را از مشرق بیاورد، اما دیگری می‌خواست طلوع خورشید را از مغرب قرار بدهد! یکی تصمیم می‌گرفت هر سال ۱۲ ماه داشته باشد و دیگری سه ماه دیگر به آن اضافه می‌کرد! قرآن کریم در این باره می‌فرماید:

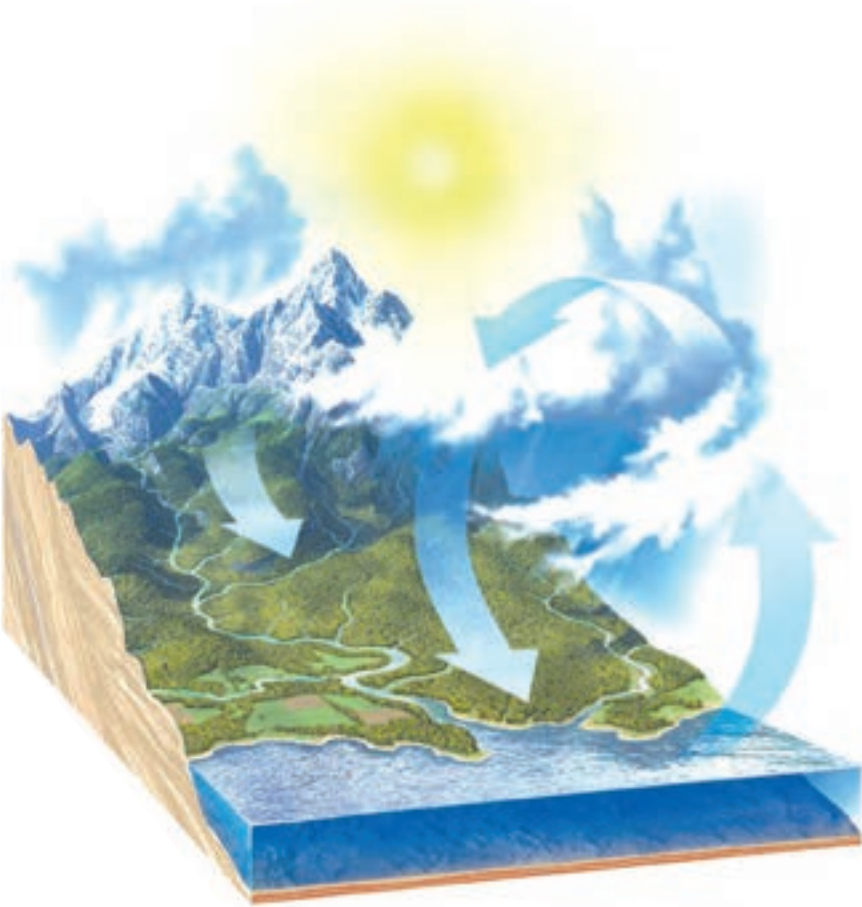
لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ، لَفَسَدَتَا

اگر در آسمان و زمین، غیر از الله خداهای دیگری بود، آسمان و زمین به هم می‌ریخت.

انبیاء، ۲۲

به این تصویر دقت کنید.
چه هماهنگی‌هایی در اجزای آن می‌بینید؟

چه هماهنگی‌های دیگری در طبیعت
سراغ دارید؟

به ضربان قلب و تپش‌های آن دقت کنید.
چه هماهنگی‌هایی میان قلب و دستگاه تنفس
هست؟

شما چه هماهنگی‌های دیگری در بدن خود
می‌شناسید؟ مثال بزنید.

✦ حالا این آیه را بخوانید.

وَ فِي الْأَرْضِ آيَاتٌ ... وَ فِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

نشانه‌های خدا در زمین ... و در خودتان وجود دارد؛

آیا در آنها دقت نمی‌کنید؟

ذاریات، ۲۰ و ۲۱

با توجه به معنای آیه از این هماهنگی‌ها چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟

.....

.....

.....

ایستگاه خلاقیت

یکی از این موارد را به صورت نمایش خلاق در کلاس بازی کنید؛ در هر کدام چه مشکلاتی پیش می‌آید؟

● یک تیم ورزشی دو سرمربی داشته باشد.

● یک لشکر، دو فرمانده داشته باشد.

این تصویر، شما را به یاد کدام ضرب المثل می‌اندازد؟

در کدام بخش از اذان و نماز، یکتایی خداوند را به زبان می‌آوریم؟ عبارت آن را بگویند و معنای آن را بنویسید.^۱

اذان ←

سوره ی توحید ←

تشهد ←

۱- یکی از دانش‌آموزان اذان بگوید و ذکرهای یک نماز دو رکعتی را بخواند تا دیگران با دقت در آنها به عبارتهای مورد نظر اشاره کنند.

با خانواده

متن زیر را بخوانید.

مورچه‌ها قوی‌ترین حیوانات خشکی هستند؛ چرا که می‌توانند چند برابر وزن خود، بار حمل کنند. مطالعه در زندگی مورچه‌ها دانشمندان را به شگفتی واداشته است. وقتی آنها انبار غذای بعضی از مورچه‌ها را بررسی کردند، با کمال تعجب دیدند آنها دانه‌های جمع‌آوری شده را به طور دقیق و منظم در کنار هم قرار می‌دهند. مورچه‌ها دانه‌های گندم را از وسط به دو نیم می‌کنند تا هنگامی که رطوبت به آنها می‌رسد، سبز نشود؛ ولی دانه‌های خربزه را به چهار قسمت تقسیم می‌کنند؛ زیرا می‌دانند که دانه‌ی خربزه (تخم خربزه) اگر به دو نصف تقسیم شود، باز هم قابلیت سبز شدن دارد و به محض تماس با آب، رشد خواهد کرد و لانه‌ی مورچه‌ها را از بین خواهد برد....

چه هماهنگی‌های دیگری در زندگی حیوانات می‌شناسید؟ مثال بزنید.

بانویی که یک سوره می‌قرآن به نام اوست

در سالن انتظار فرودگاه بودیم. سالن پر از مسافر بود. کنار من دختری نشسته بود که چهره‌اش نشان می‌داد ایرانی نیست. مادرش او را هلن صدا می‌زد. من مشغول ورق زدن کتاب «داستان‌های قرآن» بودم؛ می‌خواستم داستان حضرت مریم را بخوانم. همین که مشغول مطالعه شدم، هلن، که چشمش به اسم قصه و تصویر حضرت مریم افتاده بود با تعجب به من گفت:

«شما مسلمان‌ها هم حضرت مریم را می‌شناسید؟»

گفتم: «بله می‌شناسیم. نام ایشان در کتاب‌های دینی ما هم آمده است.»

– «چه جالب! نمی‌دانستم!»

گفتم: «چه خوب فارسی حرف می‌زنی!»

– «چهار سال است در ایران زندگی می‌کنیم. راستی در کتاب‌های دینی شما درباره‌ی حضرت مریم چه چیزهایی نوشته شده است؟»

گفتم: «در کتاب آسمانی ما قرآن، چند بار نام او آمده و یکی از سوره‌های قرآن به نام اوست.»

مادرم که با علاقه به گفت‌وگوی من و هلن گوش می‌کرد از کیفیت قرآنی را بیرون آورد و فهرست سوره‌های قرآن را به هلن نشان داد:

– «اینجا را ببین! سوره‌ی نوزدهم قرآن، سوره‌ی مریم نام دارد.»

هلن تا نگاهش به کلمه‌ی مریم افتاد، چشم‌هایش درخشید و کمی حیرت‌زده شد.

مادرم ادامه داد: «در قرآن، خدای مهربان او را الگوی انسان‌های مؤمن معرفی کرده است.»

هلن پرسید: «در قرآن چه چیزهایی درباره‌ی حضرت مریم گفته شده است؟»

کتابم را نزدیک او بردم:

«دوست داری با هم بخوانیم؟»

– «بله!»

مادر مریم زنی بسیار با ایمان بود. او نذر کرده بود که اگر صاحب فرزندی شود، فرزندش را

خدمتگزار «بیت المقدس^۱» کند.

۱- مکان مقدّسی در فلسطین

وقتی مریم به دنیا آمد و بزرگ شد، مادر او به نذرش عمل کرد و دخترش خدمتگزار بیت المقدس شد.

پدرش پیش از تولد او از دنیا رفته بود و برای همین حضرت زکریا سرپرستی او را پذیرفت. او پیامبر خدا و شوهر خاله‌ی مریم بود.

- «مریم چه سعادت بزرگی داشت که یک پیامبر سرپرست و مربی او شد».

مریم در بیت المقدس مشغول خدمت و عبادت بود. هر بار حضرت زکریا به دیدار او می‌رفت، می‌دید که غذاهای مخصوصی کنار اوست.

روزی از او پرسید: «این غذاها را چه کسی برایت آورده است؟»

- «خدای مهربان فرستاده است».

حضرت زکریا فهمید که مریم با این سنّ کم، چه مقام بزرگی نزد خدا دارد. تا اینکه یکروز، فرشتگان نزد مریم آمدند و گفتند:
 «خدا تو را انتخاب کرده است و در بین تمام زنانی که در دنیا زندگی می‌کنند، تو از همه برتری!»
 به تو مژده می‌دهیم که صاحب فرزندی می‌شوی به نام عیسیٰ مسیح که پیامبر است و انسانی بسیار بزرگ»^۲.
 مدّتی بعد فرزند حضرت مریم سلام الله علیها به دنیا آمد....

وقتی داستان را با هم خواندیم به او گفتیم: «پیامبر ما حضرت محمّد صلی الله علیه و آله نیز درباره‌ی حضرت مریم جملات زیبایی فرموده‌اند» و یکی از حدیث‌های پیامبر را برایش خواندم:
 «بهترین زنان بهشت، مریم، خدیجه، فاطمه و آسیه‌اند».
 هلن بسیار خوشحال بود و با شادمانی گفت:
 «امروز روز خیلی خوبی بود! هم یک دوست خوب پیدا کردم و هم فهمیدم که شما نیز حضرت مریم را می‌شناسید و به او احترام می‌گذارید».

برایم بگو

با توجه به درس، حضرت مریم چه ویژگی‌هایی داشت؟

Four decorative boxes for writing answers, each with a floral border and a dotted line for text. The rightmost box contains the text:

خدا را زیاد یاد می‌کرد

۱- سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۴۲.
 ۲- سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۴۵.

بگرد و پیدا کن

یکی از ویژگی‌های برجسته‌ی حضرت مریم سلام الله علیها در آیه‌ی ۷۵ سوره‌ی مائده آمده است. با مراجعه به قرآن، آیه را بخوانید و این ویژگی را پیدا کنید.

تدبّر کنیم

این آیه را بخوانید.

يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ

آل عمران، ۴۳

ای مریم،

این آیه به کدام بخش درس اشاره می‌کند؟

گفت‌وگو کنید

پیامبر خدا این چهار بانو را بهترین زنان جهان معرفی کرده‌اند.

حضرت آسیه

حضرت مریم

حضرت خدیجه

حضرت زهرا

درباره‌ی هریک از ایشان چه ویژگی‌هایی به خاطر می‌آورید؟
چه ویژگی‌های مشترکی میان ایشان وجود دارد؟ آنها را نام ببرید.

این داستان را بخوانید و آن را به صورت نمایش در کلاس اجرا کنید.

مشرکان مکه روز به روز، آزار و اذیت خود را نسبت به مسلمانان بیشتر می کردند. پیامبر اسلام برای نجات مسلمانان، گروهی از آنها را به سرپرستی جعفر، برادر حضرت علی علیه السلام، به حبشه فرستاد تا برای مدتی آنجا در امنیت و سلامت زندگی کنند. مشرکان که از این ماجرا با خبر شدند، نمایندگانشان را به حبشه فرستادند تا از مسلمانان بدگویی کنند و از نجاشی، پادشاه حبشه بخواهند آنها را بیرون کند. نجاشی گفت: «اینها به کشور ما پناه آورده اند. ما اول باید به حرفشان گوش کنیم و بعد تصمیم بگیریم».

در همین لحظه جعفر شروع به سخن گفتن کرد:

«ما بت پرست بودیم و کارهای زشت انجام می دادیم. خدای یکتا فردی را از بین ما به پیامبری انتخاب کرد. او به ما یاد داد که خداپرست باشیم و...».

لبخند بر چهره‌ی نجاشی نقش می بندد؛ رو به جعفر می کند و می گوید: «آیا از آنچه پیامبر شما آورده است، چیزی به خاطر داری؟»

جعفر شروع به خواندن آیاتی از سوره‌ی مریم می کند...

با شنیدن آیات سوره‌ی مریم قطره‌های اشک، صورت نجاشی را می پوشاند و می گوید: «سخنان شما شبیه سخنان پیامبر ما حضرت عیسی است. آسوده خاطر باشید! به خدا سوگند شما

را به آنها تسلیم نخواهم کرد!»

درس چهارم

از نوزاد برسید!

ناباورانه دور گهواره‌ی نوزاد حلقه زده بودند و با تعجب و خشم به یکدیگر نگاه می‌کردند.

همه‌ای میان جمعیت بلند شده بود:

– «می‌گویند از نوزاد پیرسید!»

– «با نوزاد چندروزه چگونه حرف بزنیم؟»

– «چه حرف بی‌معنایی!»

نوزاد نازنین، چشم‌های زیبایش را چرخاند و ناگهان لب‌های کوچکش را باز کرد:
«من بنده‌ی خدا هستم!»

همین که اولین جمله را از زبان نوزاد شنیدند، سکوت سنگینی بر جمعیت حاکم شد.
نفس در سینه‌ها حبس شده بود!

– «خیلی عجیب است! خودش حرف زد! چطور ممکن است؟»

نوزاد با کمال آرامش به حرف‌هایش ادامه داد:

«خدای بزرگ به من کتاب آسمانی عطا می‌کند.

او مرا برای پیامبری برگزیده، و مرا مایه‌ی خیر و برکت قرار داده است.

من هر جا باشم، سودمند خواهم بود.»

همه‌ها میان جمعیت بیشتر شد.

– «این دروغ است.»

– «این زن با کودکش ما را جادو کرده است.»

– «اما واقعاً نوزاد سخن می‌گوید.»

مادر با نگاهی نگران، اما امیدوار به لطف پروردگار به لب‌های کودکش می‌نگریست.

سخنان دل‌نشین کودک، ادامه یافت:

«خداوند به من سفارش کرده است که تا زنده‌ام نماز بخوانم و به نیازمندان کمک کنم؛

نسبت به مادرم مهربان باشم

و ستمکار و زورگو و بداخلاق نباشم.»

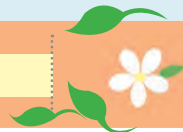

همه از تعجب و شگفتی، دهانشان باز مانده بود و مات و مبهوت به نوزاد چشم دوخته بودند.
نوزادی که برگزیده‌ی خدا بود، ادامه داد:
«خدای بزرگ، پروردگار من و پروردگار شماست؛ او را عبادت کنید که راه راست همین است.»

این نوزاد، «حضرت عیسیٰ علیه السّلام» است.
لقبش «مسیح» است و کتاب آسمانی او، «انجیل».
چهارمین پیامبر اولوالعزم^۱ است.
خدای مهربان او را برای هدایت قوم «بنی اسرائیل» انتخاب کرد.
حضرت عیسیٰ علیه السّلام بخش زیادی از عمر پُربارش را در سفر سپری کرد و به کمک یارانش، مردم را راهنمایی و پیام‌های الهی را برایشان بیان می‌کرد.
او به فرمان و یاری خدا بیماران درمان‌ناپذیر را درمان؛
نابینایان مادرزاد را بینا
و مردگان را زنده می‌کرد.
او حدود پانصد و هفتاد سال پیش از تولد پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله بشارت بزرگی به قوم خود داد:
«ای بنی اسرائیل!
من فرستاده‌ی خدا به سوی شما هستم؛
و به شما بشارت می‌دهم که بعد از من پیامبری خواهد آمد، به نام احمد».
چه مژده‌ی بزرگ و چه بشارت بی‌نظیری!
دشمنان حضرت عیسیٰ از اینکه مردم به او ایمان می‌آوردند، سخت عصبانی بودند.
حاکم ستمگر آن زمان دستور داد حضرت عیسیٰ علیه السّلام را به دار بیاویزند؛ اما خداوند ایشان را
به آسمان بالا بُرد تا سال‌ها بعد به همراه حضرت مهدی علیه السّلام دوباره ظاهر شود و در کنار ایشان
جهان را پر از عدل و آرامش کند.

گفت‌وگو کنید

یکی از سفارش‌های خدا به حضرت عیسیٰ علیه السّلام را انتخاب، و با دوستانتان در مورد راه‌های عمل
به آن گفت‌وگو کنید.

۱- پیامبران اولوالعزم بزرگ‌ترین پیامبران خدا هستند. آنها پنج نفرند: حضرت نوح علیه السّلام، حضرت ابراهیم علیه السّلام، حضرت موسیٰ علیه السّلام، حضرت عیسیٰ علیه السّلام و حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله.

کلماتی را که به حضرت عیسیٰ علیه السّلام مربوط است، پیدا کنید.

این کلمات با حضرت عیسیٰ علیه السّلام چه ارتباطی دارد؟

آیه را بخوانید؛ این آیه به کدام قسمت درس ارتباط دارد؟

إِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ ... وَ مُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنَ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ
عیسیٰ فرزند مریم گفت: ... من به شما بشارت می‌دهم که بعد از من پیامبری خواهد
آمد به نام «احمد».

صف، ۶

فکر می‌کنید چرا حضرت عیسیٰ علیه السّلام به آمدن پیامبر بعد از خود بشارت داده است؟

.....

.....

.....

.....

روزی حضرت عیسیٰ علیه السّلام با عده‌ای از پیروانش از بازارچه‌ای می‌گذشت؛ ناگهان گروهی را دید که به دور سگ مرده‌ای جمع شده‌اند و درباره‌ی آن گفت‌وگو می‌کنند. یکی می‌گفت: «بوی بد آن، انسان را خفه می‌کند!». دیگری می‌گفت: «چقدر کثیف است!». سومی می‌گفت: «چه سگ زشتی!». وقتی نوبت به حضرت عیسیٰ علیه السّلام رسید، گفت: «چه دندان‌های سفید و زیبایی دارد!». همه از این حرف تعجب کردند. حضرت عیسیٰ علیه السّلام ادامه داد: «سعی کنید همیشه از میان زشتی‌ها و زیبایی‌ها، زیبایی‌ها را نشان دهید».

.....

راه زیادی آمده‌اند؛ گوشه‌ای می‌نشینند تا چند دقیقه استراحت کنند.

یکی از یاران ایشان از فرصت استفاده می‌کند و می‌پرسد:

«ای پیامبر خدا! با چه کسی هم‌نشین شویم؟»

چه سؤال مهمی! همه‌ی همراهان چهره‌شان را به سوی رهبر محبوبشان برمی‌گردانند تا پاسخش را بشنوند.

حضرت عیسیٰ علیه‌السلام به یاران فداکارش چشم می‌دوزد:

«کسی که دیدارش شما را به یاد خدا بیندازد؛ گفتارش بر دانش شما بیفزاید؛ و رفتارش شما را به بهشت علاقه‌مند کند.»

با دوستان خود گفت‌وگو کنید، و برای هر دو داستان، عنوان مناسبی انتخاب کنید؛ سپس علت انتخاب این عنوان‌ها را بگویید.

ایستگاه خلاقیت

داستان اوّل را به صورت نمایش خلاق در کلاس اجرا کنید.

درس پنجم گل صدبرگ

خدای مهربان بر او سلام می فرستد.
فرشتگان آسمان بر او سلام می فرستند.
مسلمانان در سراسر زمین بر او سلام می فرستند.
او دوست داشتنی ترین دوست خدا و بهترین بنده ی اوست.
نام زیبایش، مشهورترین نام عالم است؛ محمّد.
در تمام نمازهایمان نام او را می بریم.
هر گاه نامش را می شنویم، قلبمان شاد می شود و بر او و خانواده ی پاکش درود می فرستیم.
تک تک گفتارهایش شنیدنی، یک یک رفتارهایش دیدنی و لحظه لحظه ی زندگی اش لبریز از زیبایی است.
گوشه هایی از زندگی زیبایش را به تماشا می نشینیم:

خدا را بسیار دوست داشت.

تمام کارهایش را با نام خدا آغاز می کرد؛
وقتی کارش را به پایان می رساند، خدا را شکر می کرد؛
در برابر دستور خداوند همیشه تسلیم بود و می فرمود: «همیشه و همه جا فرمان خدا بر هر
چیزی مقدّم است»؛
با اشتیاق تمام، چشم انتظار رسیدن وقت نماز بود و می فرمود: «نماز، نور چشم من است»؛
هر گاه وقت نماز می رسید، به بلال می گفت: «ای بلال اذان بگو و ما را با اذان گفتن خوشحال
کن»؛
به قرآن کریم علاقه ی زیادی داشت و آن را با صدایی زیبا می خواند؛
شبها قبل از اینکه بخوابد، بعضی از سوره ها را می خواند.

به بهداشت و سلامت بدن اهمیت می‌داد؛
لباس‌هایش همیشه پاکیزه بود و می‌فرمود: «تا می‌توانید پاکیزه باشید. پاکیزگی از پایه‌های دین اسلام است»؛

پیش از غذا و بعد از غذا دست‌هایش را می‌شست؛
غذای داغ نمی‌خورد و در آن فوت نمی‌کرد؛
برای خشک کردن دست و صورت، حوله‌ای مخصوص داشت؛

بعد از غذا و پیش از خواب و بعد از بیدار شدن مسواک می‌زد؛ حتی در مسافرت‌ها نیز مسواکش را با خود می‌برد؛ می‌فرمود: «مسواک زدن قبل از نماز، ثواب نماز را هفتاد برابر می‌کند»؛ آن قدر خوشبو بود که هر گاه از جایی می‌گذشت، مردمی که به آنجا می‌رسیدند، می‌گفتند: «پیامبر خدا از اینجا عبور کرده است». هر گاه می‌خواست از خانه بیرون برود به آینه نگاه می‌کرد و موهایش را شانه می‌زد و می‌فرمود: «خدا دوست دارد وقتی به دیدار برادرانمان می‌رویم، تمیز و آراسته باشیم».

تدبّر کنیم

این آیه را بخوانید:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ، يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا،
صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا
خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می‌فرستند. ای مؤمنان، بر او درود فرستید و
سلام گوید و تسلیم فرمان او باشید.

احزاب، ۵۶

پس از شنیدن آیه، چه می‌کنید؟

✿ با توجه به این آیه، ما مسلمانان چه وظایفی در برابر پیامبر داریم؟

بین و بگو

با دیدن تصاویر صفحه‌ی بعد به یاد کدام رفتار پیامبر می‌افتید؟

بسیار با ادب بود.

در سلام کردن از همه پیشی می گرفت؛
خوش رو بود و می فرمود: «خوش رویی کینه را از دل می برد»؛
وقتی با کسی دست می داد، دستش را زود عقب نمی کشید؛
وقتی برای چند نفر صحبت می کرد، نگاهش را میان همه تقسیم می کرد؛
به عهد و پیمان خود وفا می کرد؛ اگر با کسی وعده‌ی ملاقات داشت، سر موقع به
آنجا می رفت؛
با کسی قهر نمی کرد و هر گاه با خبر می شد عده‌ای با هم قهرند، برای آشتی دادن
آنها تلاش می کرد؛ می فرمود: «دو مسلمان نباید بیشتر از سه روز با هم قهر باشند»؛
اگر کسی از ایشان عذرخواهی می کرد، زود عذرش را می پذیرفت؛
در برابر خوبی‌ها تشکر می کرد. تشکر کردنش گاه با هدیه، گاه با لبخند و گاه با
دعا کردن برای او همراه می شد؛
هر گاه سوار بر حیوانی بود و پیاده‌ای را در مسیر می دید، او را سوار می کرد؛
هنگام مسافرت در آخر کاروان حرکت می کرد تا اگر کسی از کاروان جا مانده
است به او کمک کند.

به علم و دانش بسیار اهمیت می داد.

از هم نشینی با کسانی که گفت و گوی علمی می کردند، شادمان می شد؛
به اسیران جنگ بدر گفت: «هر کدام از شما که به ده نفر خواندن و نوشتن بیاموزد،
آزاد می شود»؛
می فرمود: «از گهواره تا گور دانش بجوید»؛
مردم را به پرسش تشویق می کرد و می گفت: «دانش مانند گنج است و کلید آن
پرسش است»؛
به کسانی که در جلسات علمی حاضر می شدند، توصیه می کرد: «یادداشت برداری
کنید و دانش را با نوشتن نگه دارید»؛
سفارش می کرد که مسلمانان، دیگر زبان‌های مورد نیاز را بیاموزند.

به درختان و حیوانات توجه داشت.

درخت‌های بسیاری می کاشت و مردم را به درخت‌کاری سفارش می کرد:
«هر کس درختی را بکارد تا این درخت باقی است، خداوند به او پاداش می دهد»؛
به مردم سفارش می کرد که برای چیدن میوه به شاخه‌ها سنگ نزنند؛
اجازه نمی داد برای سرگرمی و نشاط، حیوانات را به جان یکدیگر بیندازند یا برای
تمرین تیراندازی، حیوانی را هدف قرار دهند؛
می فرمود: «اگر سوار بر مرکب^۱ از کنار آبی می گذرید، مرکب را کنار آب ببرید
تا اگر تشنه است، بنوشد»؛
«هنگام دوشیدن شیر، ناخن‌هایتان را بگیرد تا حیوان اذیت نشود. تمام شیر را نیز
ندوشید و مقداری هم برای بچه‌اش بگذارید»؛
اگر کسی حیوانی را برای مدتی طولانی با بارش رها می کرد به او می فرمود: «اگر
کار داری، بار آن را پایین بگذار تا حیوان استراحت کند».

۱- چهارپایی که بر آن سوار می شوند، مانند اسب، شتر و ...

این آیه را بخوانید:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

(ای پیامبر!) ما تو را جز رحمتی برای جهانیان نفرستادیم.

انبیاء، ۱۰۷

چه ارتباطی میان مفهوم این آیه و آنچه در درس خواندیم، هست؟

گفت و گو کنید

کدام یک از رفتارهای پیامبر که در درس خواندیم، تأثیر بیشتری در شما داشته است؟ چرا؟

مثل دریا، همیشه بخشنده
مثل چشمه، همیشه خوش رو بود
مثل باران، لطیف و شادی بخش
مثل گل ها، همیشه خوشبو بود

بر لبانش همیشه نام خدا
یاد حق در دلش درخشان بود
بهترین بنده ی خدای بزرگ
باغ مهر و بهار ایمان بود

خانهاش، ساده بود مثل همه
سفرهاش، مثل سفره های همه
همزبان تمام مردم بود
هدلی مهربان برای همه

لحظه ها با حضور او زیبا
دیده ها با نگاه او تابان
کوچه ها از عبور او خرم
بچه ها از سلام او خندان

سید محمد مہاجرانی

من هم دوست دارم مانند پیامبر خدا صلی الله علیه و آله باشم؛ بنابراین...

۱. پیش و بعد از غذا.....

۲. سعی می‌کنم همیشه لباس‌های.....

۳. وقتی از خانه بیرون می‌روم،.....

۱. در اول هر کار.....

۲. وقتی صدای اذان را می‌شنوم،.....

۳. شب‌ها پیش از خواب.....

۱. اگر حیوان گرسنه‌ای بینم،.....

۲. برای محافظت از طبیعت،.....

۳. وقتی در تلویزیون رفتاری را که در سیرک با حیوانات انجام می‌شود، می‌بینم،.....

۱. وقتی دوستم با من قهر کرد،.....

۲. هنگامی که دوستانم را می‌بینم،.....

۳. در مقابل خوبی‌های دیگران،.....

کدام یک از این موارد، ویژگی‌های انسان شایسته است؟ آنها را رنگ آمیزی کنید و کلمه‌ای را که می‌بینید در جای خالی بنویسید.

بدون نام خدا کار کردن	مطالعه نکردن	بد اخلاقی	بریدن درختان	دوست نداشتن علم	دعا کردن	نوعی بود
همدیگر را مسخره کردن	سؤال نپرسیدن	سلام نکردن	کینه کینه در میان گذاشتن	بی اعتنا بودن به نیازمندان	بی حوصله بودن	
بی نظم بودن	وفای به عهد	آشتی دادن دیگران	مسخره نکردن	احتمام به بزرگان	اخمو بودن	
نماز خواندن	آشفته بودن	قهر کردن	تشکر کردن	بی احترامی به معلم	یک نفس نوشیدن آب	خوشبو و مرتب بودن
کمک به دیگران	گذشت از خطای دیگران	مشورت نکردن	بادداشت نکردن	کم طاقت بودن	قرآن خواندن	صحبیت دیگران را قطع کردن
کثیف بودن	مسواک نکردن دندان	مشورت نکردن	بادداشت نکردن	کم طاقت بودن	آزار حیوانات	مطالعه و خواندن کتاب‌های آموزنده

آفرین بر بچه‌های ..... پیرو حضرت محمد صلی الله علیه و آله

ماجرای اوّل

ملیکا تا نگاهش به روان نویس قرمز افتاد، چشم‌هایش برق زد.
 - «چه جالب! عجب خوش‌شانسم!»
 فوری خم شد؛ آن را برداشت و هیجان‌زده به دوستش گفت:
 «امروز صبح تصمیم داشتم از مغازه خودکار قرمز بخرم، اما یادم
 رفت؛ در عوض یک روان‌نویس قرمز پیدا کردم!
 چه روان‌نویس قشنگی!»

هدی گفت: «اما این که مال تو نیست! زود برو این را داخل جعبه‌ی اشیای
 پیدا شده بگذار تا به دست صاحبش برسد.»

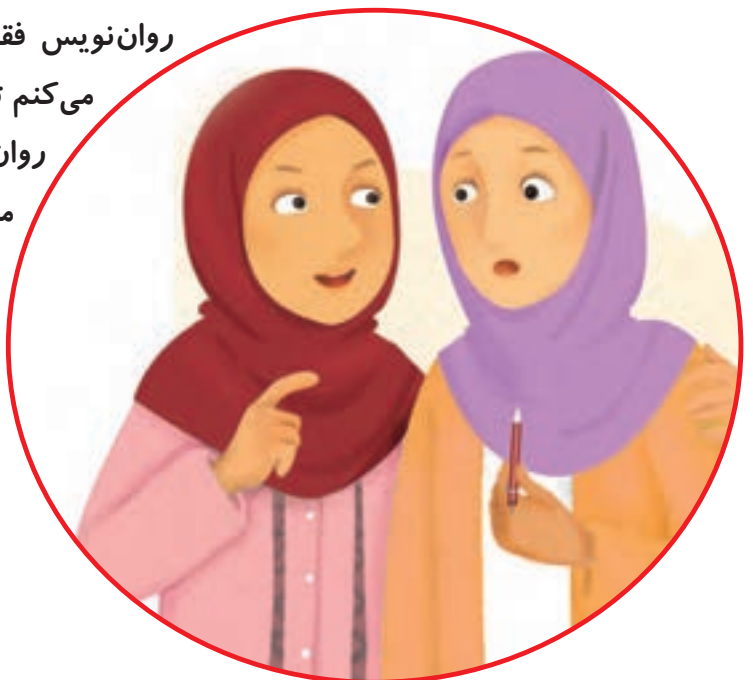
ملیکا روان‌نویس را در کیفش گذاشت و گفت: «این را که خودم هم می‌دانم. معلوم است که این برای
 صاحبش است. من فقط برای امتحان ریاضی از آن استفاده می‌کنم و بعد از امتحان، فوری روان‌نویس را
 در همان جعبه می‌گذارم.»

هدی گفت: «نمی‌شود!»

ملیکا ادامه داد: «ای بابا! خیلی سخت‌گیر هستی. من بیشتر از خودکار آبی‌ام استفاده می‌کنم. از این
 روان‌نویس فقط برای خط‌کشی و رسم شکل‌ها استفاده

می‌کنم تا برگه‌ی امتحانی‌ام قشنگ‌تر شود؛ همین! با
 روان‌نویس، شکل‌ها زیباتر و پررنگ‌تر کشیده
 می‌شود.»

هدی گفت: «وقتی این روان‌نویس مال شما
 نیست، حتی یک خط کوچک هم با آن
 نمی‌توانی بکشی!»

ماجرای دوم

کریم که کوچک‌ترین عموی اکبر است، دیروز به خانه‌ی آنها آمد. پدر و مادر اکبر رفته بودند بازار.

کریم به اکبر گفت:

«اکبر جان! اگر می‌شود دوربین فیلم برداری پدرت را برایم بیاور. فردا با دوستانم

می‌خواهیم برویم کوه‌نوردی!

می‌خواهم از کوهستان‌های اطراف شهر فیلم بگیرم. دوربینتان خیلی عالی است.»

اکبر با تعجب گفت: «عموجان! دوربین پدرم مال

خودش که نیست؛ دوربین اداره است. پدرم هنگام

مأموریت‌های کاری از آن استفاده می‌کند.»

کریم گفت: «فقط یک روز آن را می‌خواهم. قول می‌دهم به خوبی از آن مراقبت کنم و حتی یک خط هم به آن نیندازم.»

- «البته پدرم خودش بهتر می‌داند؛ ولی من مطمئنم بابا قبول نمی‌کند.»

- «از کجا می‌دانی؟»

- «چون روز جشن تولد من با تلفن همراهش فیلم گرفت. وقتی به او گفتم چرا با دوربین فیلم نمی‌گیری؟ گفت:

از دوربین اداره نباید استفاده‌ی شخصی کرد.»

ماجرای سوم

کنار خیابان پر از صندوق‌های میوه بود. من و حسن از خیابان رد شدیم تا کمی انگور بخریم. کنار یکی از فروشندگان رفتیم و من کیسه‌ی نایلونی را از او گرفتم.

حسن گوشه‌ای ایستاد و من کنار صندوق‌ها رفتم. همه جور انگور داشت؛ ریز، درشت، سبز، سیاه، قرمز و ...

خوشه‌ای را برداشتم تا داخل کیسه بگذارم؛ با خودم گفتم:

«بهتر است امتحان کنم ببینم شیرین هست یا نه؟»

یک دانه داخل دهان گذاشتم؛ شیرین نبود! سراغ صندوقی دیگر رفتم و باز یک دانه دهانم گذاشتم؛ آن

هم شیرین نبود. از صندوق انگورهای سیاه هم یک دانه در دهان گذاشتم؛ آن هم شیرین نبود.

به طرف فروشنده رفتم.

– «آقا بفرما این نایلون را بگیر. انگورهایتان شیرین نیست.»

فروشنده هم چیزی نگفت. به حسن گفتم:

«برویم جای دیگر، اینجا شیرین نیست.»

حسن گفت: «پولش را دادی؟»

تعجب کردم.

– «پول چی؟ من که انگور نخریدم!»

حسن ادامه داد: «آن چند دانه‌ای که در دهانت

گذاشتی چطور؟ باید فروشنده راضی باشد!»

برایم بگو

احساس شما از اینکه ببینید شخصی بدون اجازه از وسایل دیگری استفاده می‌کند، چیست؛ با او چه برخوردی می‌کنید؟ چرا؟

کامل کنید

مادر مریم فراموش کرده بود ظرف نذری همسایه را به آنها بازگرداند. استفاده از ظرف همسایه برای کارهای آشپزی در منزل .....
.....

سعید از نانوايي برگشت. نان‌ها را درون سفره گذاشت و دوباره آنها را شمرد. برای بار سوم شمرد. اشتباه نکرده بود. نان‌ها ۱۱ تا بود؛ اما او فقط پول ۱۰ نان را داده بود. پدر تا این ماجرا را شنید به پسرش گفت: .....
.....

پارچه‌های بریده شده‌ی همسایه‌ها، کنار چرخ خیاطی مادر برای دوختن آماده بود. سارا از پارچه‌های اضافی چند تکه برداشت و به سمیه گفت: با اینها برای عروسکم لباس بدوز. سمیه گفت: .....

امروز پالتوی خود را در مدرسه گم کردم؛ همه جا را گشتم، ولی آن را پیدا نکردم. از اینکه بچه‌ها بشنوند یک کلاس پنجمی لباسش را گم کرده است، خجالت می‌کشیدم. بزرگ‌ترهایم هم ممکن بود از شنیدن ماجرا عصبانی شوند. یک پالتو روی جا لباسی یکی از کلاس‌ها توجهم را به خود جلب کرد. هیچ فرقی با پالتوی من نداشت ولی مطمئن نبودم مال من باشد، .....

بین و بگو

کدام یک جزء اموال عمومی است؟ چرا؟

بهترین راه‌های استفاده از هر یک از این اموال عمومی چیست؟
اگر هر یک از اینها جزء اموال شخصی شما یا خانواده‌تان باشد از آنها چگونه استفاده می‌کنید؟

این آیه را بخوانید.

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ

وای بر کم فروشان
مطفّفین، ۱

«کم فروشی» به چه معناست؟
این آیه با موضوع درس چه ارتباطی دارد؟

درس، هفتم

رنگین کمان جمعه

سال‌ها پیش هر وقت نامت را می‌شنیدم به یاد تعطیلی و استراحت و تفریح و مهمانی می‌افتادم؛ و فکر می‌کردم جمعه‌ها همه جا و همه چیز تعطیل می‌شود! کم کم خیلی چیزها درباره‌ات یاد گرفتم و تو را بیشتر شناختم و تو در نگاه من بزرگ‌تر و زیباتر شدی. امام علی علیه السلام می‌فرماید: «رمضان بهترین ماه سال، شب قدر، بهترین شب سال و جمعه، بهترین روز هفته است».

جمعه‌ی عزیز!

اینک تو برای من نه یک روز هفته، بلکه رنگین‌کمانی تماشایی و دوست‌داشتنی هستی که در پایان هر هفته در آسمان زندگی من نمایان می‌شوی. هر یک از رنگ‌هایت کاری ارزشمند است که هم به سلامت جسمی ما کمک می‌کند و هم موجب نشاط و شادی قلب ما می‌شود.

جمعه‌ی عزیز!

دوست دارم هفت نام زیبا برای رنگ‌هایت انتخاب کنم:

۱. روز شادی با خانواده

از شنبه تا پنجشنبه، اعضای خانواده مشغول کارهای خود هستند و فرصت زیادی ندارند تا مدّتی طولانی در کنار هم باشند؛ اما وقتی تو می‌آیی، همگی ساعت‌ها کنار هم جمع می‌شویم؛ با هم حرف می‌زنیم و شوخی می‌کنیم. پیامبر خدا نیز سفارش کرده‌اند که خانواده‌ی خود را روز جمعه شادمان کنید.

۲. روز نظافت و پاکیزگی

پیامبر خدا می‌فرماید: «روز جمعه حَمّام بروید و غسل جمعه کنید؛ ناخن‌هایتان را کوتاه کنید؛ عطر بزنید و لباس‌های تمیز و نو بپوشید».

من از وقتی «غسل جمعه» را یاد گرفته‌ام، آن را انجام می‌دهم؛ با اینکه زمان زیادی طول نمی‌کشد، ثواب بسیاری دارد.

وقتی برای غسل زیر دوش می‌روم؛ اول سر و گردنم را می‌شویم؛ بعد سمت راست بدن و بعد سمت چپ بدنم را می‌شویم، به طوری که آب به همه جای بدنم برسد.

۳. روز عبادت و نماز جمعه

خدای مهربان در یکی از سوره‌های قرآن که اتفاقاً به نام تو نیز هست، مؤمنان را به «نماز جمعه» دعوت می‌کند.

چه اجتماع با شکوهی!

امام جمعه در دو خطبه‌ی نماز درباره‌ی دین و اخلاق سخن می‌گوید و نمازگزاران را از اوضاع کشور و جهان اسلام باخبر می‌کند. سپس نماز جمعه برپا می‌شود و مردم در صف‌های به هم پیوسته، شانه‌به‌شانه‌ی هم عبادت می‌کنند و در پایان، دسته‌جمعی دست به دعا برمی‌دارند و برای کشور عزیزمان و مسلمانان جهان دعا می‌کنند.

۴. روز دیدار با خویشاوندان و عیادت از بیماران

در طول هفته شاید نتوانیم به پدر بزرگ و مادر بزرگ یا خویشاوندان و دوستان سری بزنیم یا به عیادت بیماران برویم؛ اما وقتی تو مهمان خانه‌های ما می‌شوی، فرصت همه‌ی این کارها فراهم است.

۵. روز نیکی

پیامبر خدا می‌فرماید: «ثواب کار نیک در روز جمعه چند برابر می‌شود». اگر در این روز به دوستان و همسایگان کمک کنیم یا به نیازمندان صدقه بدهیم، خدای مهربان پاداش چند برابر به ما می‌دهد.

۶. روز زیارت و صلوات

وقتی تو از راه می‌رسی، یکی از بهترین فرصت‌ها برای زیارت و صلوات است. زیارت گاهی از نزدیک انجام می‌شود و گاهی از دور. زیارت از نزدیک برای همه امکان‌پذیر نیست؛ اما زیارت از راه دور را همه می‌توانند انجام دهند. ما می‌توانیم هر زمان که بخواهیم از داخل خانه به پیامبر خدا و امامان عزیز سلام دهیم؛ این کار ساده نوعی زیارت است. فرستادن صلوات نیز از محبوب‌ترین عبادت‌های این روز است.

۷. روز امام زمان (عَجَّلَ اللهُ فَرَجَهُ)

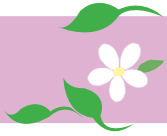
امام مهربان ما در روز جمعه ظهور خواهد کرد. هر بار که جمعه می‌شود، چشم به راه امام عزیزمان هستیم و برای دیدن آفتاب رویش بی‌تاب می‌شویم و برای آمدنش دعا می‌کنیم.

جمعه‌ی عزیز!

اگرچه بسیاری از این کارهای ارزشمند را در روزهای دیگر هم می‌توان انجام داد، اما وقتی تو به دیدار ما می‌آیی و با ما همنشین می‌شوی، فرصت و انگیزه‌ی بیشتری برای انجام دادن این کارها داریم.

همین که خورشید کم‌کم غروب می‌کند و تو لحظه لحظه از ما جدا می‌شوی، دلم برایت می‌گیرد و برای دیدن دوباره‌ات چشم‌انتظار می‌مانم!

با کمک معلّم خود، شکل خواندن نماز جمعه را کامل کنید:

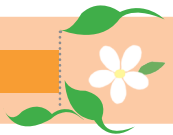
نماز جمعه، دو رکعت است. به کسی که نماز جمعه را برای مردم می‌خواند، ..... می‌گویند. امام جمعه ابتدا دو خطبه می‌خواند و سپس همه برای خواندن نماز آماده می‌شویم. در رکعت اوّل، نیت می‌کنیم و بعد از امام جمعه تکبیرة الاحرام می‌گوییم. یعنی می‌گوییم: ..... سپس امام جمعه، حمد و ..... را می‌خواند و ما ساکت هستیم و به آن گوش می‌دهیم. آن‌گاه امام، دست‌ها را برای قنوت به آسمان بلند می‌کند و دعا می‌کند. ما نیز ..... . سپس رکوع و دو ..... را انجام می‌دهیم.

در رکعت دوم نیز امام جمعه، حمد و سوره را می‌خواند و ما ساکت هستیم. بعد امام جمعه به رکوع می‌رود و ما نیز ..... .

امام جمعه بعد از رکوع می‌ایستد؛ دست‌ها را برای قنوت بالا می‌آورد و ..... . ما نیز قنوت می‌گیریم و دعا می‌کنیم.

امام جمعه بعد از قنوت بلافاصله به سجده می‌رود و ما نیز ..... .

بعد از دو ..... می‌نشینیم و ذکر تشهد و ..... را همراه با امام جمعه می‌خوانیم.

با توجه به آنچه خواندید، چه تفاوتی میان نماز جمعه و یک نماز دورکعتی هست؟

در یک نماز دورکعتی

در نماز جمعه

خطبه و سخنرانی ندارد.

.....

.....

دو قنوت می‌خوانیم.

.....

در رکعت اوّل، پس از حمد و سوره، قنوت می‌خوانیم.

در رکعت دوم، پس از حمد و سوره، ابتدا قنوت می‌خوانیم و سپس به رکوع می‌رویم.

.....

این آیه را بخوانید.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ
ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هنگامی که نماز جمعه برگزار می‌شود به
سوی آن بشتابید.

جمعه، ۹

به نظر شما، چرا به شرکت در نماز جمعه، این قدر سفارش شده است؟

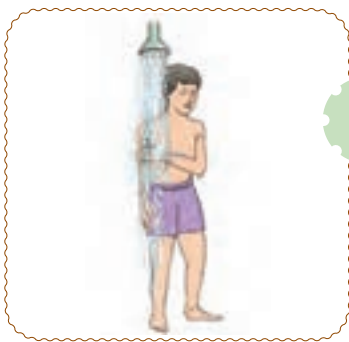
.....

.....

.....

.....

مراحل غسل را به ترتیب شماره گذاری کنید.

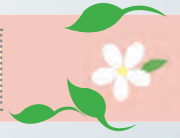

با توجه به کارهای خوبی که باید روز جمعه انجام دهید، یک برنامه‌ی مناسب برای خودتان بنویسید.

نوع فعالیت	زمان	ردیف

روزهای جمعه، دعا می‌کنم که...

عطر اذان

دوباره عطر اذان پیچید

دوباره وقت نماز آمد

دوباره از لب گنجشکان

صدای راز و نیاز آمد

بین که مسجد دلهامان

صفای نور و سحر دارد

خطیب آینه‌ها بر خیز

سخن بگو که اثر دارد

دوباره خطبه بخوان آقا

که میمان خدا باشیم

دوباره لب به سخن واکن

که چون پرند رها باشیم

نیم و غنچه سراپا گوش

دوباره وقت سخنرانی

دوباره دشمن دین ترسید

از این جماعت روحانی

حادی فردوسی

با خانواده

نماز جمعه در شهر شما در چه مکانی برگزار می‌شود؟ .....

نام امام جمعه‌ی شهر شما چیست؟ .....

اگر خاطره‌ای از شرکت در نماز جمعه دارید برای دوستانتان در کلاس تعریف کنید.

درس هشتم دو نامه

امین با دقت به حرف‌های آقامعلم گوش می‌داد. فرهاد از انتهای کلاس با خشم به او زل زده بود و زیر لب غرغر می‌کرد:

«حالا دوچرخه‌ی مرا می‌اندازی! حسابت را می‌رسم!»

درس تمام شد. فرهاد برگه‌ای از دفترش کند و روی آن نوشت:

«فکر نمی‌کردم این قدر حسود و کینه‌ای باشی و چشم دیدن دوچرخه‌ام را نداشته باشی...»

رضا که کنار فرهاد نشسته بود تا چشمش به برگه افتاد با تعجب گفت: «منظورت چه کسی است؟ همین امین؟!»

فرهاد گفت: «هنوز او را نشناخته‌ای. به قیافه‌اش نگاه نکن، خیلی حسود است. امروز صبح که می‌خواست دوچرخه‌اش را کنار دیوار بگذارد، دوچرخه‌ی مرا پرت کرد روی زمین!»

همین که زنگ تفریح را زدند، فرهاد برگه را جلوی امین انداخت و گفت: «حالا خوب است دوچرخه‌ات

مال خودت نیست! مال پسر عمویت است. خودش دوچرخه‌ی نو خریده و این را بخشیده به تو!»

فرهاد با اخم به سوی در کلاس رفت؛ بعد سرش را برگرداند و گفت: «حالا نوبت دوچرخه‌ات است!»

امین سرش را پایین انداخت و چیزی نگفت. بچه‌ها یکی یکی از کلاس بیرون رفتند. امین تنها و

غمگین، برگه را باز کرد و خواند؛ دلش گرفت؛ نزدیک بود گریه‌اش بگیرد؛ کنار پنجره ایستاد؛

چشمش به فرهاد افتاد که با خشم به طرف دوچرخه‌ی او می‌رفت... .

سر جایش نشست؛ چند لحظه به فکر فرو رفت؛ برگه‌ای برداشت و چند جمله روی آن نوشت؛

زنگ آخر را لبخند به طرف فرهاد رفت و برگه را به او داد. فرهاد با خشم برگه را مچاله کرد و دور

انداخت.

رضا خنده‌اش گرفت و گفت: «ای بابا! اوّل بخوان بعد دور بینداز!»
رضا برگه را در کیف فرهاد گذاشت.
فرهاد لبخند تمسخرآمیزی زد و گفت: «می‌اندازمش دور!»
فرهاد یادش رفت برگه را دور بیندازد. آخر شب، هنگامی که می‌خواست کیفش را آماده کند، برگه را دید؛ با اخم آن را برداشت.
- «حتماً چیزهایی نوشته تا جوابم را بدهد». برگه را با بی‌میلی باز کرد:
«به نام خدا. فرهادجان سلام! خیلی ببخشید دوچرخه‌ات را انداختم. باور کن دست خودم نبود. دیر به مدرسه رسیده بودم و می‌خواستم سریع به کلاس بیایم. پایم به جک دوچرخه‌ات گیر کرد و افتاد. همین!

اگر دوچرخه‌ات آسیب دیده خسارتش را می‌دهم. باور کن من، تو را دوست دارم. چند روز پیش دو تا از بچه‌های کلاس می‌خواستند باد دوچرخه‌ات را خالی کنند تا تو را اذیت کنند؛ اما من نگذاشتم. راستی یادت هست روز اول مدرسه، نصف میوه‌ات را به من دادی. پسر، تو خیلی مهربانی! فرهاد مات و مبهوت به متن نامه نگاه می‌کرد؛ آهی کشید و به پنجره چشم دوخت.

امین در حیاط قدم می‌زد.

فرهاد با چشم‌هایی سرشار از شرم، نگاهی به او انداخت؛ نمی‌دانست چه کار کند؛ به طرف امین برود یا خود را پنهان کند تا نگاه امین به او نیفتد. با صدای بلند امین را صدا زد و به طرف او دوید....

برایم بگو

هریک از این کارها در کدام رفتار شخصیت‌های داستان دیده می‌شود؟

غیبت

تهمت

این کارهای زشت، چه نتایجی می‌تواند به دنبال داشته باشد؟

.....

.....

مفهوم هر یک از آیات زیر در رفتار کدام یک از شخصیت‌های داستان دیده می‌شود؟ به آن وصل کنید.

فرهاد

لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ... وَ لَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ

یکدیگر را مسخره نکنید... و القاب زشت روی یکدیگر نگذارید.

حجرات، ۱۱

امین

وَ الْكَافِرِينَ الْعَاقِبِينَ عَنِ النَّاسِ

(نیکوکاران کسانی هستند) که خشم خود را فرو می‌برند

و خطاهای دیگران را می‌بخشند.

آل عمران، ۱۳۴

وَ لَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ

در کارهای بد، به یکدیگر کمک نکنید.

مائده، ۲

رضا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ

ای کسانی که ایمان آوردید! از بسیاری از گمان‌ها پرهیزید؛

چرا که بعضی از گمان‌ها گناه است.

حجرات، ۱۲

به نظر شما بهترین روش برخورد با کسی که پیش ما از دیگران بدگویی می‌کند، چیست؟

..... اگر کسی لقب زشتی به من نسبت دهد،

.....

..... اگر عیب یا اشتباهی در رفتار یکی از دوستانم باشد،

.....

دوست دارم زبان من دیگران را اذیت نکند؛

بنابراین ...

چه کارهایی را خدا نمی‌پسندد؟
آنها را رنگ آمیزی کنید.

جواب سلام دادن	ناشکر بودن	احترام به دیگران	سخن خوب گفتن	دعوا کردن با دیگران	شکرگزار بودن			تهمت زدن
	نرم و خوب سخن گفتن				سلام کردن		راست گویی	
اُف گفتن به پدر و مادر	پر خاش نکردن به دیگران	دنبال عیب دیگران بودن و عیب جویی کردن	با ادب سخن گفتن	طعنه زدن	با ادب بودن	سخن بیهوده گفتن	دعا برای دیگران	بدگویی کردن از دیگران
					دروغ گفتن			
تشویق کردن ظالم		حمایت از مظلوم		عصبانی نشدن			خبرچینی کردن	
خبرچینی نکردن		عیب جویی نکردن		القاب زشت به کار بردن	تشکر از دیگران	مسخره کردن		

کلمه‌ی مشاهده شده را در جای خالی قرار دهید:
امام صادق علیه السلام:

«بدترین مردم نزد خدا کسی است که
مردم از شرّ ..... او در امان نیستند.»

اگر من به جای فرهاد بودم....
اگر من به جای رضا بودم....
اگر شما به جای یکی از دو شخصیت داستان (فرهاد یا رضا) بودید، چه می‌کردید؟
پاسخ خود را به صورت نمایش خلاق در کلاس اجرا کنید.

درس نهم یک جهان جشن!

باز آن روز زیبا از راه رسیده است...
سلام و دیده‌بوسی و تبریک و هدیه و شادی؛
زمزمه‌ی ذکر زیبای «یا امیرالمؤمنین»؛
و سلام و صلوات!
پیر و جوان و کوچک و بزرگ، همه شادمان هستند.
همه، دست در دست هم تلاش می‌کنند تا یاد آن روز بزرگ را زنده نگه‌دارند.
چه جشن باصفایی! آسمان سراپا غرق نور است و زمین سراسر غرق سرور!
هر سال این جشن برپا می‌شود.
از آن روز، که آن ماجرا اتفاق افتاد تا الان بیش از هزار و چهارصد بار است که این جشن زیبا را دیده‌ام.
چه روز بزرگ و بی‌نظیری بود! تک‌تک صحنه‌هایش در برابر چشمانم است!

انگار دیروز بود!

نه! انگار همین امروز است که این ماجرا دارد اتفاق می‌افتد:

من در وسط آسمان هستم و با تمام توان می‌تابم.

سال دهم هجری است؛ ماه ذی‌الحجه، روز هجدهم ماه.

پیامبر و یارانش شادمان از انجام دادن مراسم نورانی حج به سوی مدینه باز می‌گردند.

کاروان‌ها به منطقه‌ی غدیر خم رسیده‌اند و کم‌کم می‌خواهند از هم جدا شوند.

در همین لحظه پیامبر خدا فرمان توقف می‌دهد و می‌فرماید:

«آنها که جلوتر رفته‌اند، برگردند. صبر می‌کنیم تا آنها که نرسیده‌اند، برسند!»

حاجیان شگفت‌زده به یکدیگر نگاه می‌کنند.

– «چه شده است؟ این همه حاجی بایستند؟ آن هم در این هوای گرم و سوزان!»

کم‌کم خبر همه جا می‌پیچد.

– «پیامبر خدا می‌خواهند مطالب مهمی را بیان کنند.»

نماز جماعت ظهر برپا می‌شود؛ چه نماز پرخطرهای!

به دستور پیامبر از جهاز^۱ شتران، منبری بزرگ ساخته می‌شود.

پیامبر خدا بر منبر می‌ایستد و سخنرانی خویش را آغاز می‌کند. علی ابن ابی‌طالب نیز در کنار پیامبر

ایستاده است.

همه او را می‌شناسند و فداکاری‌هایش را بارها دیده‌اند.

من هم بارها او را دیده‌ام:

از آن آغاز که دیوار خانه‌ی کعبه در برابر مادرش شکافته شد و او در کعبه به دنیا آمد.

از آن هنگام که در بالای کوه نور در غار حرا همراه پیامبر خدا مشغول عبادت بود.

از زمانی که در کنار کعبه تنها مردی بود که در سنّ نوجوانی پشت سر پیامبر نماز می‌خواند.

در آن زمان که در روز فتح مکه، روی دوش پیامبر رفت و بت‌ها را از بالای کعبه پایین انداخت.

...

مردم با شور و هیجان به پیامبر چشم دوخته‌اند و گوش می‌کنند.

پیامبر مطالبی بسیار مهم و ارزشمند برای مردم بیان می‌کند؛ سپس با صدایی بلند خطاب می‌کند:

«خداوند، جبرئیل امین را به سوی من فرستاد و فرمود:

«يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ

ای رسول خدا آنچه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده است برای مردم

بیان کن که اگر بیان نکنی، رسالتت را انجام نداده‌ای.»

مأئده، ۶۷

۱- وسیله‌ای که برای حمل بار یا انسان روی شتر می‌بندند.

و بعد دست علی علیه السّلام را در دست می گیرد و بالا می آورد و با صدایی بلند می گوید:

«مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ»

هر کسی من رهبر و سرپرست او هستم، این علی، رهبر و سرپرست اوست.»

سپس پیامبر خدا دست به دعا برمی دارد:

«پروردگارا! با دوستان علی دوست باش و با دشمنان او دشمنی کن؛ پروردگارا یاران علی

را یاری کن و بدخواهان او را خوار گردان.»

گل‌های لبخند بر لب همه می روید!

مردم دسته دسته جلو می آیند و با جانشین پیامبر بیعت می کنند.

در همین لحظه جبرئیل امین خدمت پیامبر خدا رسید و این آیه را هدیه آورد:

«امروز دین شما را کامل، و نعمت را بر شما تمام کردم و

اسلام را به عنوان آیین جاویدان شما پسندیدم.»

مائده، ۳

حاجیان کم کم از هم خداحافظی می کنند و شادمان و شتابان به سوی شهرهایشان می روند.

و من چقدر خوشحالم که هم شاهد روز غدیر بوده‌ام

و هم در تمام جشن‌های غدیر نورافشانی می کنم.

با شنیدن نام عید غدیر به یاد چه چیزهایی می‌افتید؟ چرا؟ آنها را یادداشت کنید.

به کمک آموزگار، شعر زیر را در کلاس بخوانید.

خورشید و ماه

آن روز خوب و زیبا	آن روز آسمانی
با هم، میان صحرا	خورشید و ماه بودند
غرق نگاه بودند	یک آسمان ستاره
خورشید و ماه بودند	باشور و شوق، دور
در دست گرم خورشید	یک دست ماه زیبا
چشانشان درخشید	زیباتر از ستاره
این ماه بهترین است	خورشید مهربان گفت:
خورشیدتان همین است	روزی که من نباشم
مانند چشمه جوشید	چشم ستاره‌ها هم
تصویر ماه و خورشید	در قاب چشمانش بود

این عبارتها را بخوانید.

مدیر مدرسه‌ی ما وقتی برای مدّت کوتاهی به مسافرت می‌رود، معاون مدرسه را به جای خود تعیین می‌کند تا مانند او به کارهای مدرسه رسیدگی کند و بی‌نظمی در مدرسه به وجود نیاید.

مادرم وقتی می‌خواهد برای مدّتی از خانه خارج شود، به خواهر بزرگ‌ترم سفارش می‌کند مانند او به امور منزل و کارهای من و برادر کوچکم رسیدگی کند تا مشکلی برای ما به وجود نیاید.

با توجّه به آنچه خواندیم، فکر می‌کنید چرا لازم بود پیامبر اسلام برای خود جانشینی انتخاب کند؟

داستان را بخوانید و به سؤال پاسخ دهید:
آیه‌ای نازل شد:

وَ أَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ

شعراء، ۲۱۴

پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمان یافته بود تا خویشاوندان نزدیک خود را به دین اسلام دعوت کند؛ آنها را به مهمانی دعوت کرد؛ بعد از نهار و پذیرایی رو به آنها کرد و گفت: من برای شما بهترین دین را آورده‌ام. من خوبی شما را می‌خواهم. پروردگار به من دستور داده است تا شما را به سوی او هدایت کنم. کدام یک از شما مرا در این راه کمک می‌کند تا جانشین من در بین شما باشد؟ در این میان جز یک نوجوان چیزی نگفت.... آن نوجوان حضرت علی علیه‌السلام بود.

چه ارتباطی میان این داستان و این جمله پیامبر هست که فرمود:

مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ

هر آیه به کدام تصویر مربوط است؟

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَّمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي
امروز دین شما را کامل و نعمت را بر شما تمام کردم.

مائده، ۳

وَ يُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَ يَتِيمًا وَ أَسِيرًا
غذای خود را با اینکه به آن نیاز داشتند، به فقیر و یتیم و
فرد گرفتاری بخشیدند.

انسان، ۸

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ
الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ

سرپرست شما، تنها خداست و پیامبر او و مؤمنانی که نماز را
برپا می‌دارند و در حال رکوع به نیازمندان می‌بخشند.

مائده، ۵۵

همراه با دوستانم برای عید غدیر جشنی باشکوه در مدرسه یا محله برگزار می‌کنیم.

برگزاری این جشن زیبا چه مراحل دارد؟

- ..... ۱.
- ..... ۲.
- ..... ۳.

چه وظایفی تعیین می‌شود؟

- ..... ۱.
- ..... ۲.
- ..... ۳.

برنامه‌های جشن ما چیست؟

- ..... ۱.
- ..... ۲.
- ..... ۳.

حالا یک کارت دعوت درست کنید؛ برنامه‌های جشن را در آن بنویسید و دوستانتان را به جشن دعوت کنید.

خاطرات خودتان را از شرکت در مراسم جشن غدیر در این روز برای دوستانتان تعریف کنید.

با خانواده

درباره‌ی آداب روز عید غدیر تحقیق کنید و در کلاس برای دوستانتان بخوانید.

درس دهم در سائل دجله

دو روز است که به سامرا آمده‌ایم؛ در این دو روز، چند نوبت مرقد شریف امام هادی و امام حسن عسکری علیهما السلام را زیارت کرده، و در صحن با صفایشان نماز خوانده‌ایم و حالا کنار رود پر خروش دجله آمده‌ایم تا در ساحلش قدم بزنیم. پدرم با دقت به دو طرف دجله نگاه می‌کند و به افق‌های دور چشم می‌دوزد و بعد سرش را تکان می‌دهد:

– «نه! هیچ نشانی از آن شکوه شاهانه نمی‌بینم!»

من که از کنجکاوای پدرم تعجب کرده‌ام، می‌پرسم: «منظور شما چیست؟ به دنبال چه می‌گردید؟»

– «قصرهای حاکمان عباسی! هر چه جست‌وجو می‌کنم، نشانی از آنها نمی‌بینم.»

پدرم به کتابی که در دست دارد، اشاره می‌کند و ادامه می‌دهد:

«در این کتاب خوانده‌ام که سامرا پنجاه و پنج سال پایتخت حاکمان عباسی بوده است. حاکمان و فرزندان‌شان و درباریان آنها قصرهای زیادی در کنار دجله داشته‌اند؛ قصرهایی به هم پیوسته و تو در تو در دو سوی ساحل دجله! کاخ‌هایی آراسته و پر از نقش و نگار با وسایل گران‌قیمت و سفره‌های رنگارنگ...»

اما الان هیچ نشانی از آنها نیست!

من هم مانند پدرم با کنجکاوای به اطراف دجله نگاه می‌کنم و به زمین‌های خالی چشم می‌دوزم! در این هنگام پدرم با دست به گنبد امام هادی و امام حسن عسکری علیهما السلام اشاره می‌کند و می‌گوید:

«بنی‌عباس با آن همه قدرت و ثروت فراموش شدند و کسی از آنها به نیکی یاد نمی‌کند، ولی مرقد نورانی امام هادی و فرزند عزیزش را ببین؛ زائران مثل پرستو از همه جای دنیا عاشقانه به سویشان پر می‌کشند.»

کنار دجله می‌نشینیم. غرق تماشای آب‌های خروشان می‌شوم. حرف‌های پدرم مرا به فکر فرو می‌برد.

با خودم می‌گویم هر طور شده باید راز این جریان را بفهمم که چرا امام هادی و فرزند عزیزش امام حسن عسکری علیهما السلام این قدر مورد توجه مردم هستند ولی حاکمان عباسی فراموش شده‌اند. کتابی را که پدرم با خود به همراه دارد می‌گیرم و به سوی حرم راه می‌افتیم.

وارد صحن می‌شویم و سلام می‌دهیم. من در گوشه‌ای از صحن می‌نشینم و با علاقه و اشتیاق کتاب را ورق می‌زنم. کتابی است درباره‌ی تاریخ زندگی امام هادی علیه السلام و داستان‌های زندگی ایشان.

پدر گرامی‌اش امام جواد علیه‌السلام را در اوج جوانی به شهادت رساندند و امام هادی علیه‌السلام با اینکه سنش هنوز به نوجوانی هم نرسیده بود، امام و پیشوای مردم شد.

در مسجد پیامبر به شاگردان پدرش درس می‌داد. خیلی از مردم، مخصوصاً آنهایی که امام را نمی‌شناختند با تعجب او را نگاه می‌کردند:

– «عجب نوجوان باهوش و با استعدادی!»
او شاگردان زیادی تربیت کرد که همه از عالمان بزرگ شدند. یکی از مشهورترین شاگردان ایشان، حضرت عبدالعظیم حسنی است که حرمش در شهرری قرار دارد.

متوکل که می‌دانست مردم به امام هادی علیه‌السلام علاقه دارند و از اتحاد و همدلی میان ایشان می‌ترسید، دستور داد امام را با زور و اجبار از مدینه به سامرا بیاورند. امام هادی علیه‌السلام، سال‌های سال در سامرا در نهایت سختی زندگی کرد. متوکل همیشه امام عزیز را زیر نظر داشت و بارها دستور داد شبانه به خانه‌ی امام بریزند و خانه‌اش را بازرسی کنند. او حتی به این هم بسنده نکرد و دستور داد تا مدتی امام را در زندان نگه دارند!

امام با همه‌ی سختی‌ها و رنج‌ها از راهنمایی و ارشاد مردم دست برنداشت و از راه دیدارهای مخفیانه و نامه نگاری با مردم ارتباط داشت و آنها را از هدایت‌های دلسوزانه‌ی خویش بهره‌مند می‌ساخت.

یک بار گوسفندان زیادی خرید و همراه یکی از یارانش آنها را به چَرا بردند. در بازگشت، خبری از گله نبود. مردم از دوست امام پرسیدند: پس گوسفندان چه شدند؟
- گله را به جایی بردیم که مردمش نیازمند بودند. امام گوسفندان را میان آنها تقسیم کرد.

وقتی نیازمندی به خانه‌ی ایشان می‌آمد، قبل از اینکه سخنی بگوید، امام مهربان به او کمک می‌کرد؛ آن‌قدر زیاد که بتواند مشکلش را برطرف کند.
یکی از دوستانش به بیماری شدیدی مبتلا شد. پزشک برایش دارو نوشت. اما هرچه جست‌وجو کردند، دارویش را پیدا نکردند. امام هادی علیه‌السلام همین که فهمید دوستش به دارو نیاز دارد به دنبال تهیه‌ی آن دارو رفت؛ آن را پیدا کرد و برای دوستش فرستاد.

هر چه بیشتر می‌خواندم، علاقه‌ام به این امام عزیز بیشتر می‌شد. چه انسان بزرگ و بی‌نظیری!
در روزگاری که حاکمان ستمگر، حقّ مردم را پایمال می‌کردند و در قصرهای با شکوهشان سفره‌های رنگارنگ می‌انداختند و خزانه‌هایشان را از سکه‌های طلا لبریز می‌کردند، خانه‌ی ساده‌ی امام هادی علیه‌السلام تنها نقطه‌ی امید مردم بود.

برایم بگو

به نظر شما زیباترین قسمت داستان کجا بود؟ چرا؟

.....

.....

.....

.....

با توجه به متن درس، چند نمونه از ویژگی‌های امام هادی علیه السلام را بنویسید.

دوست دارید کدامیک از این ویژگی‌ها را شما هم داشته باشید؟

مجری اخبار اعلام کرد:

«قهرمان معلول ایرانی، امروز نشان‌های طلای خود را به بیماران نیازمند اهدا کرد.»

به نظر شما این رفتار با کدامیک از داستان‌های درس ارتباط دارد؟

ای امام مهربانم! شما وقتی می فهمیدی یکی از دوستانت مشکلی دارد یا به چیزی نیاز دارد

با اینکه دشمنانت دوست نداشتند

دوست دارم من هم مانند شما

ای کاش در آن روزها پیش شما بودم و

از این نوشته، چه برداشتی دارید؟ با دوستانتان در گروه گفت و گو کنید.

چه دوران سخت و خفقانی بود!

متوکل، مرقد امام حسین علیه السلام، جدّ بزرگ امام هادی علیه السلام را تخریب کرد؛ عده‌ی زیادی از نسل پیامبر و دوستان ایشان را به زندان انداخت؛ به شاعران پول زیادی می‌داد تا در شعرهای خود به امامان بی‌احترامی کنند؛ بیت‌المال مسلمانان را صرف خوش‌گذرانی خود می‌کرد و دائماً امام هادی علیه السلام را مورد آزار و اذیت قرار می‌داد. ولی امام که نوجوانی بیش نبود با توکل به خداوند از تلاش و راهنمایی مردم دست برداشت.

این سخن از امام هادی علیه‌السلام و داستانی را که در ادامه آمده است، بخوانید.

امام هادی علیه‌السلام: «به جای اینکه برای عدم موفقیت‌های گذشته حسرت و اندوه بخوری، با داشتن تصمیم و اراده‌ی قوی، آنها را جبران کن.»

دو ماه است برای شرکت در مسابقات علمی مدرسه خود را آماده می‌کنم. روز مسابقه فرا می‌رسد. همه‌ی بچه‌ها آماده و سرحال در سالن مدرسه حاضر می‌شوند. مسابقات ۳ ساعت به طول می‌انجامد و نزدیک ظهر به پایان می‌رسد ...

روز موعود فرا می‌رسد. قرار است افراد برتر معرفی شوند.

نام افراد اوّل تا سوم خوانده می‌شود؛ اما ...

«خدایا! چرا من انتخاب نشدم؟»

با ناراحتی در گوشه‌ی حیاط نشستم و به فکر فرو رفتم؛ با خود فکر

کردم

با توجه به سخن امام هادی علیه‌السلام، داستان را در چند سطر ادامه دهید.
آیا نمونه‌ای شبیه به آنچه خواندید در زندگی خود یا اطرافیان‌تان سراغ دارید؟ آن را در کلاس برای دوستان‌تان بازگو کنید.

کدام یک از خانه‌های جدول زیر با یکدیگر مرتبط است؟ آنها را یک رنگ کنید.

امام حسن عسکری علیه السلام	امام هادی علیه السلام	خلیفه‌ی ستمگر	محلّ شهادت
یکی از شاگردان	امام دهم	نام پدر	نام فرزند
متوکل	عبدالعظیم حسنی	امام جواد علیه السلام	سامرا

با خانواده

تاریخ تولّد و شهادت امام هادی علیه السلام را از روی تقویم پیدا کنید و آن را در اینجا بنویسید.

روز شهادت: .....

روز تولّد: .....

درس یازدهم

سرو سربلند سامرا

نام زیبایی را بارها شنیده‌ام.
همان نامی که پیامبر خدا برای اولین نوهی عزیزش گذاشت: «حسن».
در مدینه به دنیا آمدی؛ شهر زیبای پیامبر.
از کودکی یار و همراه پدر گرامی‌ات بودی.
سختی‌هایی را که حکومت ستمگر عباسی برای او ایجاد می‌کرد با چشم خویش می‌دیدید؛
هجوم آوردن به خانه، بازرسی کردن و به هم ریختن خانه و ...
پدرت امام هادی علیه‌السلام خیلی دوستت داشت و تو را چه قدر خوب تربیت کرد تا راهش را ادامه
بدهی و پرچم هدایت مردم را به دوش بگیری.

خلیفه‌ی عباسی در سامرا در کاخی بزرگ بر تختِ قدرت تکیه زده بود. او نمی‌توانست پدرت را تحمل
کند و نمی‌خواست او را آزاد بگذارد.
خلیفه دستور داد تا پدر بزرگوارت را با زور و اجبار از مدینه به سامرا بیاورند و شما نیز در کنار او بودی؛
چه جدایی تلخی!
سال‌ها پیش حاکمان ستمگر عباسی، نیاکان پاک شما را نیز به زور از شهر مدینه بردند؛
امام کاظم علیه‌السلام را به بغداد و امام رضا علیه‌السلام را به خراسان.
وقتی به سامرا رسیدید در جایی امن و آرام نبودید؛ بلکه شما را در محله‌ی «عسکر» یعنی منطقه‌ی
نظامیان سکونت دادند؛ جایی که همیشه صدای شیهه‌ی اسب‌های لشکریان و فریاد فرماندهان و صدای
چکمه‌های سربازان و شمشیرها و نیزه‌ها به گوش می‌رسید. حاکمان عباسی می‌خواستند همیشه زیر
نظرشان باشید.

پدرت را در سامرا به زندان انداختند و شما در سنّ نوجوانی جای خالی او را پر کردی.
هم مراقب مادر و خانواده‌ات بودی و هم مربّی و راهنمای مردم.
همین که بهار جوانی‌ات آغاز شد، پدرت را به شهادت رساندند و شما جانشین او و امام مردم شدی.
از همان اولین روزهایی که به امامت رسیدی، آزار و اذیت‌های حکومت شدیدتر شد!

جاسوس و مأمور اطراف خانه‌ات گذاشتند تا دوستانت را شناسایی کنند.
یاران و دوستانت را دستگیر می‌کردند و به زندان می‌انداختند یا شهید می‌کردند.
شما مخفیانه برایشان نوشتی: «وقتی مرا در میان شهر می‌بینید به من سلام ندهید و با دست
به من اشاره نکنید که جانتان در خطر است».
آه چه قدر جانسوز بود چهره‌ی درخشان شما را دیدن و سلام را فرو بردن!

... ﴿٤٤﴾ ...

حتّی حاضر نشدند در منطقه‌ی نا آرام «عسکر» بمانی.
هر خلیفه‌ای به قدرت می‌رسید، دستور می‌داد شما را دستگیر کنند و به زندان بیندازند؛ زندان‌هایی تنگ و تاریک!

اما شما درزندان نیز مثل همیشه مشغول راز و نیاز با خدای خویش بودی. روزها روزه می‌گرفتی و شبها غرق نیایش بودی. شما آن‌قدر مهربان بودی که هنگام افطار، مأموران زندان را به سفره‌ی ساده‌ی خویش دعوت می‌کردی. همین اخلاق خوب و بی‌نظیر باعث شد تا مأموران زندان به شما علاقه‌مند شوند.

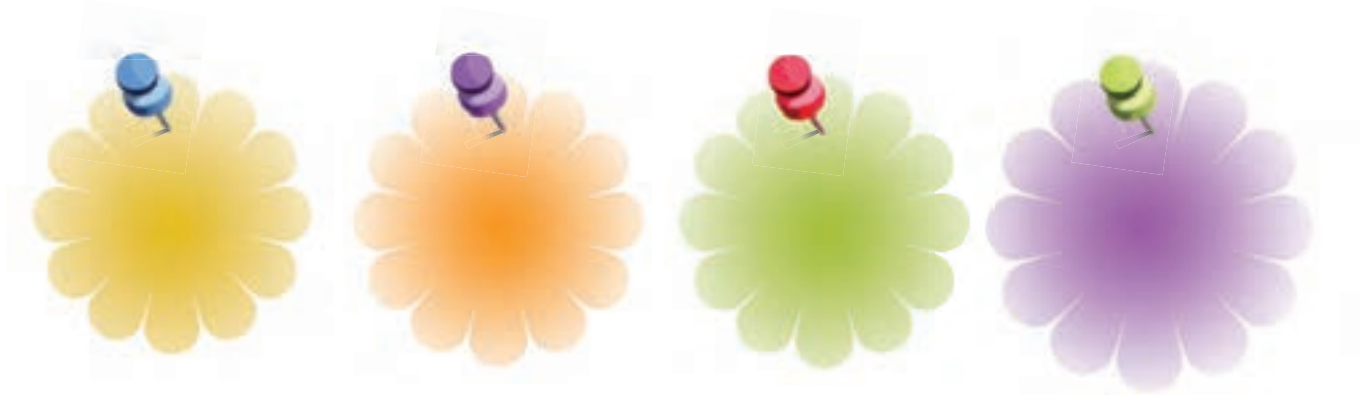

عباسیان عاجز و درمانده شده بودند! با اینکه بدترین افراد را به کار می‌گرفتند تا شما را بیازارند، اما در مدتی کوتاه آنها شیفته‌ی اخلاق شما می‌شدند.

با وجود همه‌ی ستم‌ها و سختی‌ها، باز از هدایت مردم دست نکشیدی. مخفیانه برای مردم نامه می‌نوشتی و با کلمات نورانی و امید بخش، نور ایمان را در دلشان زنده نگه می‌داشتی. شما سرو سربلندی بودی که مردم ستم‌دیده‌ی سامرا می‌توانستند در سایه‌ی پر مهرش، آرام گیرند.

این درس درباره‌ی کدام امام ما است؟
با توجه به داستان درس، ویژگی‌های ایشان را بنویسید.

فکر می‌کنید کدام‌یک از آنها در رفتار شما نیز دیده می‌شود؟

چرا خلیفه‌ی عباسی از آزادی امام حسن عسکری علیه السلام و ارتباط او با مردم می‌ترسید؟

این سخن از امام حسن عسکری علیه السلام را بخوانید.

بهترین دوست تو کسی است که اشتباه تو را فراموش کند
و نیکی تو را از یاد نبرد.

چه ارتباطی میان این سخن و این جمله وجود دارد: «همیشه نیمه‌ی پر لیوان را ببین.»

اگر من به زیارت امام هادی علیه‌السلام و امام حسن عسکری علیه‌السلام در سامرا بروم .....

به نظر من چیزی که باعث می‌شد امام حسن عسکری علیه‌السلام در زندان‌های تنگ و تاریک امیدوار باشد این بود که .....

ایستگاه فکر

متن زیر را بخوانید.

سال‌ها بود که در خانه‌ی امام حسن عسکری علیه‌السلام مشغول به خدمت بودم. روزی امام، مهمانی از کشور روم داشت. او با امام به زبان رومی سخن می‌گفت و پاسخ می‌شنید. بسیار تعجب کردم. امام حسن عسکری علیه‌السلام در مدینه به دنیا آمده بود؛ پس چگونه این اندازه به زبان رومی مسلط بود؟ روزها گذشت، بار دیگر در خدمت امام بودم و ایشان مهمانانی فارس زبان و ترک زبان داشت. در نهایت تعجب دیدم امام با هر کدام به زبان خودشان سخن می‌گوید. از آنچه مشاهده می‌کردم، حیرت زده شده بودم ...

این متن به کدام ویژگی امام حسن عسکری علیه‌السلام اشاره می‌کند؟
فکر می‌کنید چرا ایشان از این ویژگی برخوردار بودند؟

با کمک اعضای خانواده درباره‌ی این تصاویر، متنی کوتاه بنویسید و در کلاس بخوانید.

حرم امام حسن عسکری(ع)، سامرا، سال ۱۳۸۱ هجری شمسی

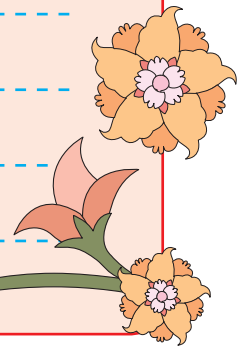
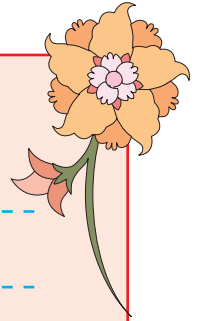

حرم امام حسن عسکری(ع)، سامرا، سال ۱۳۸۴ هجری شمسی

حرم امام حسن عسکری(ع)، سامرا، سال ۱۳۹۳ هجری شمسی

Handwriting practice lines consisting of three sets of horizontal dashed lines, each set corresponding to one of the images above.

اطلاعات زیر را درباره‌ی زندگی امام حسن عسکری علیه‌السلام جمع آوری کنید و به کلاس

گزارش دهید.

نام:	محل تولد:
نام پدر:	نام پدر بزرگ:
مدت امامت:	شهرهایی که در آن زندگی کرده‌اند:
دشمنان ایشان:	محل دفن:

درس دوازدهم خورشید پشت ابر

ماه در میان آسمان نور افشانی می کرد.
سامرا سراسر سکوت بود و خانه‌ی امام حسن عسکری علیه السلام سراپا انتظار!
فرشته‌ها چشم انتظار ولادت نوزادی بودند که برگزیده‌ی خدا بود.
خلیفه‌ی عباسی در کاخ خفته بود و وحشت از تولد نوزادی که بساط او را بر هم می‌زند، آرامشش را آشفته، و خوابش را غرق در کابوس کرده بود.
به سربازان و جاسوسانش گفته بود: «یک لحظه هم از خانه‌ی حسن بن علی - امام عسکری علیه السلام - چشم بر ندارید!»
همین که زنی باردار یا زنی را با نوزادی شیرخوار دیدید، دستگیر کنید و به دربار بیاورید!
این وحشت و نگرانی، کابوسی بود که بر سر همه‌ی خلفای عباسی سایه انداخته بود. همه می‌دانستند که روزی فرزندی از نسل پیامبر به دنیا خواهد آمد که امید مظلومان است و دشمن ظالمان؛ به همین دلیل همیشه خانه‌ی امامان عزیز را زیر نظر داشتند.
امام حسن عسکری علیه السلام و همسر گرامی او نرجس و حکیمه خاتون - عمه‌ی امام - در خانه بودند.
حکیمه خاتون بانویی دانا و بزرگوار و دختر امام جواد علیه السلام بود.
حکیمه خاتون نرجس را بسیار دوست داشت و او را زیر نظر خود تربیت کرده بود.
امام حسن عسکری علیه السلام به ایشان گفته بود: «عمه جان! به خانه‌ی ما بیا و در کنار نرجس بمان؛ زیرا امشب جانشین من به دنیا خواهد آمد و خدا تو را با دیدن او شاد خواهد کرد».
نزدیک سحر بود و نرجس غرق نیایش و ستایش خدای مهربان.
ثانیه‌ها به سختی سپری می‌شد...
سرانجام زمان موعود فرا رسید. خانه‌ی امام نورباران شد و چشمان نرجس از شوق مثل ستاره درخشید.
نوزاد عزیز نرجس لبخند زد و با لبخندش دل مادرش را، که از نگرانی سرشار بود، از نشاط لبریز کرد.
امام حسن عسکری علیه السلام، فرزندش را در آغوش گرفت و در گوش راستش اذان، و در گوش چپش اقامه گفت.
فرزند عزیز امام، دور از نگاه نگهبانان و جاسوسان خلیفه‌ی عباسی به دنیا آمد.
خلیفه‌ی عباسی به خیال خام خویش فکر می‌کرد، می‌تواند از تولد این نوزاد جلوگیری کند.

او نیز راه باطل فرعون مصر را پیمود و نمی‌دانست همان خدایی که حضرت موسی را از دست فرعون نجات داد، فرزند امام حسن عسکری علیه‌السلام را نیز از آسیب خلیفه‌ی عباسی در امان نگه می‌دارد.

حضرت مهدی علیه‌السلام در سال ۲۵۵ هجری به دنیا آمد.

او دوازدهمین امام، چهاردهمین معصوم^۱ و آخرین جانشین پیامبر خداست.

پیامبر خدا درباره‌ی او فرموده است:

«مهدی از خاندان من و از اهل بیت من است. نام او مثل نام من است. او شبیه‌ترین مردم به من است از جهت گفتار و رفتار و رُخسار.»

«مهدی»، «منصور» و «ولی عصر» از لقب‌های مشهور امام زمان علیه‌السلام است. مشهورترین لقب او «قائم» است به معنی «قیام کننده». حضرت مهدی علیه‌السلام بزرگ‌ترین قیام را در دنیا انجام خواهد داد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله مژده داده است:

«او روزی ظهور می‌کند و دنیا را پر از عدالت خواهد کرد، در حالی که ظلم و ستم آن را فرا گرفته است.»

با این حال، مردم در زمان غیبت نیز می‌توانند از حضرت مهدی عَجَلُ اللهُ فَرَجَهُ^۲ بهره‌مند گردند. پیامبر اسلام می‌فرماید:

«مردم هنگام غیبت او از هدایتش بهره می‌برند؛ همان‌گونه که از خورشید پشت ابر بهره می‌برند.»

امام مهدی عَجَلُ اللهُ فَرَجَهُ مانند خورشید درخشانی است که اگرچه جمال بی‌نظیرش را نمی‌بینیم، ولی از روشنایی‌اش سود می‌بریم و برای رسیدن زمان ظهورش دست به دعا برمی‌داریم.

۱. معصوم کسی است که هیچ‌گاه گناه نمی‌کند. چهارده معصوم ما عبارت‌اند از: پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله، حضرت زهرا سلام الله علیها و دوازده امام.
۲. جمله‌ای است دعایی که ما در این دعا از خدا می‌خواهیم، امام زمان هرچه زودتر ظهور کند.

چه شباهت‌هایی میان امام زمان عَجَلُ اللهُ فَرَجَهُ و خورشید پشت ابر وجود دارد؟
آنها را در جدول زیر بنویسید.

خورشید پشت ابر

امام زمان عَجَلُ اللهُ فَرَجَهُ

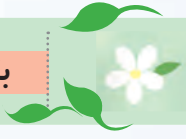
بالاخره زمانی از پشت ابر
بیرون می‌آید.

هر چند مردم آن را نمی‌بینند
از نور و فواید آن بهره‌مند
می‌شوند.

.....
• .....

.....
• .....

- پاسخ این سؤالات را در متن پیدا کنید و خانه‌های آن را رنگ بزنید؛ چه می‌بینید؟
۱. یکی از لقب‌های حضرت مهدی عَجَلُ اللهُ فَرَجَهُ است که وقتی آن را می‌شنویم به احترام ایشان می‌ایستیم: .....
  ۲. یکی از لقب‌های امام زمان عَجَلُ اللهُ فَرَجَهُ به معنای هدایت شده: .....
  ۳. از لقب‌های امام زمان عَجَلُ اللهُ فَرَجَهُ به معنای صاحب عصر و زمان: .....
  ۴. از لقب‌های امام زمان عَجَلُ اللهُ فَرَجَهُ به معنای یاری شده: .....

آنچه می‌بینید با موضوع درس چه ارتباطی دارد؟

ای امامی که نام زیبایت
 مثل گل ها شکفته بر لب ما
 قصه های محبت آمیزت
 بهترین قصه های هر شب ما
 نام نیکت شیخ پیغمبر
 گل از بوستان فاطمه ای
 پیشوایی شجاع و بی مانند
 مهربانی و رهبر همه ای

ای که از دشت و کوه و کوچه و شهر
 نرم نرمک همیشه می گذاری
 با همه، هم زبان و هم راهی
 از دل ما همیشه بانجری
 آفتاب همیشه تابانی
 روشنی بخش چشم دنیایی
 سایه بان امید و ساحل مهر
 آرزوی تمام دل های بی

سید محمد مهاجرانی

بررسی کنید

هر یک از این ویژگی‌های امام زمان علیه‌السلام به کدام یک از پیامبران شباهت دارد؟

چهره و رفتار

عمر طولانی

تولد مخفیانه

به کار بندیم

مهدی جان!

ای امام مهربان ما!

خوب می‌دانم که از حال ما با خبری؛ همیشه به فکر ما هستی و برای ما دعا می‌کنی.

کارهای خوب ما تو را خوشحال می‌کند و کارهای بد ما تو را ناراحت!

با تو عهد می‌بندم...

تلاش کنم تا

با تمام توانم

درس سیزدهم کوچک‌های بزرگ!

چشم‌هایم رو به ستاره‌ها بود و سرم روی بالش.
کم کم پلک‌هایم از بال زدن دست کشیدند!
در همین لحظه، صدایی ظریف سکوت شب را شکست...
چک چک چک ...

از جا بلند شدم و به طرف آشپزخانه رفتم. از شیر ظرف‌شویی آب می‌چکید.
آن را محکم بستم؛ اما باز چکه می‌کرد. مادرم آمد. او نیز هر چه تلاش کرد، سودی نداشت!
گفت: فردا که مغازه‌ها باز شد، تعمیرش می‌کنیم؛ سپس سطل بزرگی زیر شیر آب گذاشت تا آب هدر
نرود.

صبح، وقتی کنار شیر آب آمدم، دیدم بیشتر از نصف سطل پر شده بود!
مادرم آب سطل را داخل آب پاش ریخت تا روی گل‌ها پاشد؛ با لبخند نگاهم کرد:
«قطره قطره جمع گردد وانگهی دریا شود!»

اگر این سطل نبود چه می‌شد؟
حدود پنج لیتر آب، هدر می‌رفت.
البته این آبی است که در شش ساعت جمع شده است؛ اگر یک شبانه‌روز چکه کند، می‌شود بیست
لیتر و اگر کوتاهی کنیم و مثلاً تا پنج روز شیر را تعمیر نکنیم، می‌شود صد لیتر!
اگر در شهر بزرگ ما فقط شیر آب هزار خانه خراب باشد و آن را تعمیر نکنند،
چقدر می‌شود؟

- صد هزار لیتر!
تازه این برای یک شهر است! اگر فقط ده شهر از کشور بزرگمان را
در نظر بگیریم چقدر می‌شود؟
- یک میلیون لیتر!!

خواهرم سفره را جمع کرد. یک تکه نان اضافه آمده بود؛ آن را داخل کیسه‌ای که نان خشک در آن بود، گذاشت. به او گفتم: «تا حالا حساب کرده‌ای چقدر می‌شود؟»
با تعجب به من نگاه کرد: «منظورت چیست؟!»
- «اگر هر خانه‌ای هر روز فقط به اندازه‌ی یک سوم نان دور بریزد، هر سه روز می‌شود یک نان و در ماه، ده نان و در سال، صد و بیست نان!
اگر هزار خانه این کار را بکنند، می‌شود صد و بیست هزار نان؛ این برای یک شهر!
اگر فقط پنجاه شهر از کشورمان را حساب کنیم، چقدر می‌شود؟
شش میلیون نان!
هر سال شش میلیون نان دور ریخته می‌شود!!
آبی که برای تولید نان‌ها استفاده شده است و در این هنگام به هدر می‌رود، بماند!»

چشم‌هایم را باز کردم.
با اینکه حسابی خوابیده بودم، حوصله نداشتم از رختخواب برخیزم؛ ساعت را نگاه کردم.
بعد غلتی زد و به تابلوی نقاشی خیره شدم!
چند دقیقه بعد غلتی به سوی پنجره ...!
سپس، خوابیدن به پشت و تماشای سقف...!
دوباره نگاهی به ساعت، نیم ساعت گذشته بود!
مادرم آمد و صدا زد: «عماد جان! بلند شو!»
- «بیدارم! نیم ساعت است بیدار شده‌ام!»
مادرم لبخندی زد و گفت:
«تا حالا حساب کرده‌ای چقدر می‌شود؟»
- «چه حسابی؟! منظورتان چیست؟!»
- «فکر کرده‌ای که اگر هر روز، نیم ساعت در رختخواب غلت بخوری و وقت خود را تلف کنی، چه می‌شود؟!»

قطره‌های آب! تکه‌های نان! لحظه‌های عمر! ...
کوچک‌هایی که بزرگ هستند!
و گاهی خیلی بزرگ!
فکرش را هم نکرده بودم که این چیزهای کوچک ...

برایم بگو

چه نمونه‌های دیگری از این کوچک‌های بزرگ سراغ دارید؟

گفت و گو کنید

با گفت و گو در گروه و کمک آموزگار، نمونه‌هایی از اسراف را در مدرسه‌ی خود فهرست، و راه‌حل‌های جلوگیری از آنها را پیشنهاد کنید.

شماره	نمونه‌هایی از اسراف در مدرسه	راه حلّ پیشنهادی
۱		
۲		
۳		
۴		

تدبّر کنیم

این آیه را بخوانید و به پرسش پاسخ دهید.

وَلَا تُسْرِفُوا، إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ
اسراف نکنید، زیرا خدا اسراف‌کاران را دوست ندارد.

اعراف، ۳۱

با توجه به جمله‌ی زیر در هریک از این موارد، اسراف چگونه روی می‌دهد؟

اسراف نکردن یعنی درست مصرف کردن و درست
مصرف کردن یعنی به جا و به اندازه مصرف کردن

وضو و غسل

بازی‌های رایانه‌ای

تماشای تلویزیون

اسراف در هر کدام چه نتایجی را به دنبال خواهد داشت؟

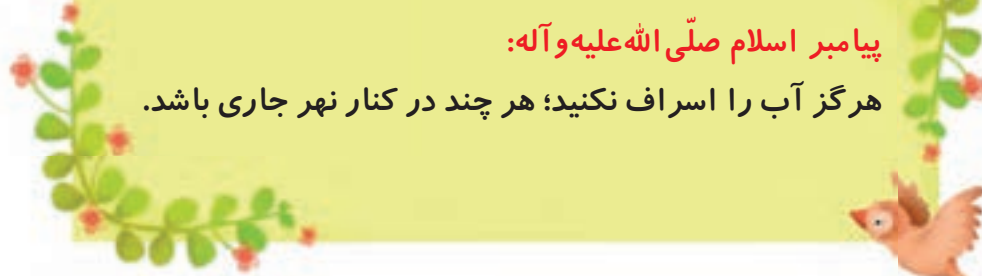
بین و بگو

از این تصویرها چه برداشت‌هایی دارید؟

با توجه به سخن پیامبر، در هریک از موارد زیر چگونه باید عمل کنیم؟

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله:

هرگز آب را اسراف نکنید؛ هر چند در کنار نهر جاری باشد.

روز جمعه است و دوست دارم ساعت‌ها بازی کنم...

تعطیلات تابستان است و می‌خواهم همه‌ی برنامه‌های تلویزیون را تماشا کنم...

مدادم کوچک شده است ولی هنوز در دستم جا می‌شود؛ دوست دارم از مداد جدیدی استفاده کنم که پدرم برایم خریده است...

با خانواده

فهرستی از مواردی را که در خانه‌ی شما از اسراف جلوگیری می‌شود با کمک اعضای خانواده تهیه کنید و در کلاس بخوانید.

.....

۱

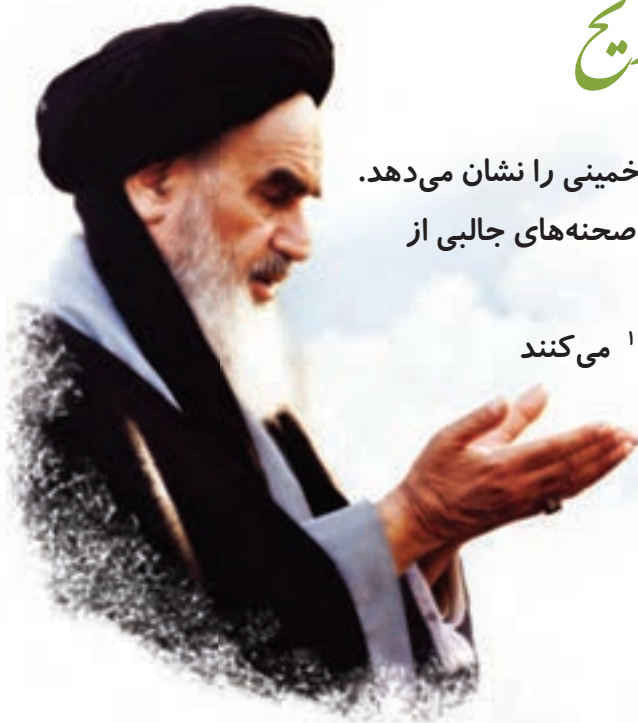
.....

۲

.....

۳

بزرگ مرد تاریخ

تلویزیون یکی یکی، عکس‌ها و فیلم‌هایی از زندگی امام خمینی را نشان می‌دهد. هر سال همین که به نیمه‌ی خرداد ماه نزدیک می‌شویم، صحنه‌های جالبی از زندگی امام خمینی نمایش داده می‌شود.

میلیون‌ها نفر با چشم‌های اشک‌بار، امام خمینی را تشییع^۱ می‌کنند و یک صدا فریاد می‌زنند:

عزیزاست امروز، روز عزاست امروز
خمینی بت شکن، پیش خداست امروز

از پدرم می‌پرسم: «چرا مردم این قدر امام خمینی را دوست دارند؟ مگر امام خمینی چه کرده بود؟» پدرم، که غرق تماشای چهره‌ی امام است، چند لحظه مکث می‌کند؛ نگاهش را از تلویزیون برمی‌دارد و می‌گوید: «سؤال جالب و دقیقی پرسیدی! فرزندم! سال‌های قبل از انقلاب اسلامی، سال‌های سخت و غم‌انگیزی بود. با این همه منابع نفتی و گازی و ثروت‌های بی‌شمار خدادادی که سرزمین عزیزمان دارد، کشوری فقیر و محروم بودیم. قدرت‌های بزرگ و زورگو ثروت ما را می‌بردند و به دانشمندان ما اجازه‌ی پیشرفت علمی نمی‌دادند. از پدرم پرسیدم: «پیشرفت علمی به نفع کشور و همه‌ی مردم است؛ چرا شاه جلوی آن را می‌گرفت؟» پدرم سرش را تکان داد و گفت:

۱- تشییع: همراهی افراد با جنازه از یک مکان تا محل دفن آن

«شاه و مزدوران‌ش همیشه می‌گفتند ایرانی‌ها توانایی انجام دادن کارهای بزرگ را ندارند و نمی‌توانند مستقل باشند. ما همیشه باید به قدرت‌ها وابسته باشیم! شاه خیانتکار همواره از آمریکا و قدرت‌های جهانی دستور می‌گرفت و استقلال ما به ضرر آن قدرت‌ها بود.»

در این هنگام تلویزیون، تصاویری از سخنرانی امام برای جمعیت با شکوه مردم را نشان می‌داد. پدرم به صفحه‌ی تلویزیون و سپس به من نگاه کرد و ادامه داد:

«شاه حتی اجازه نمی‌داد احکام اسلامی در جامعه اجرا شود؛ نماز جمعه برپا نمی‌شد و کتاب‌ها و نشریات دینی مفید بسیار کم منتشر می‌شد.»

در رادیو و تلویزیون از دین اسلام و آموزه‌های قرآن خبری نبود و به عالمان بزرگ دینی اجازه‌ی حضور در این مراکز را نمی‌دادند. عزاداری‌هایی که آگاهی مردم را افزایش می‌داد، ممنوع بود.

به ارزش‌های دینی توجهی نمی‌شد و به‌جای معرفی حجاب و ارزش‌های اخلاقی، فساد و بی‌حجابی تبلیغ می‌شد.

آنها که دلشان برای دین و کشور می‌سوخت از ته دل آرزو می‌کردند ای کاش فردی پیدا می‌شد که با الگو گرفتن از پیامبران و امامان عزیز، رهبری آنان را برعهده گیرد و حکومت ظالم را سرنگون کند. سال‌هازار و سیصد و چهل و دو بود که عالمی بزرگ و دلیر با یاری خدا و حمایت مردم به‌پا خاست و پرچم قیام را بر دوش نهاد؛ نامش روح‌الله خمینی بود.

او بسیار با ایمان، آگاه و شجاع بود و از شاه و ابرقدرت‌های جهان ترسی نداشت. مردم ایران به ندای امام پاسخ دادند و همه‌ی قشرهای جامعه مخصوصاً جوانان چون رودی خروشان به یاری او آمدند.

امام خمینی پس از پانزده سال مبارزه، با سرنگون کردن حکومت شاه، بهار ایمان، عزت، آزادی و آزادگی را به ایران و ایرانیان هدیه داد.

برای همین است که در روزهای پرشور انقلاب یک صدا فریاد می‌زدیم:

بت شکنی خمینی»

روح منی خمینی

این آیه را بخوانید.

وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا
هیچ گاه بر ستمگران تکیه نکنید.

هود، ۱۱۳

این آیه به کدام ویژگی امام خمینی (ره) اشاره می‌کند؟ در این باره با دوستانتان گفت‌وگو کنید.

برایم بگو

امام خمینی (ره) چه کارهایی انجام داده‌اند که نشان دهنده‌ی الگو گرفتن ایشان از پیامبران و امامان است؟

بین و بگو

چه ارتباطی میان تصویر و جمله‌ی امام درباره‌ی اسرائیل وجود دارد؟

اسرائیل باید از بین برود

جمله‌ای از امام خمینی (ره) در ابتدای کتاب درسی آمده است؛ آن را اینجا بنویسید. چگونه می‌توانیم به این سفارش امام عمل کنیم؟

.....

.....

.....

امام همیشه به من می‌گفتند: «در ساعت تفریح، درس نخوانید و در ساعت درس خواندن، تفریح نکنید؛ هر کدام در جای خود.» ایشان گفتند: «از زمان کودکی یاد ندارم که هیچ وقت ساعت این دو را با هم عوض کرده باشم.»

اطرافیان امام خمینی درباره‌ی قرآن خواندن ایشان می‌گفتند: امام خمینی هر روز چند مرتبه قرآن می‌خواندند؛ معمولاً بعد از نماز صبح و قبل و بعد از نمازهای روزانه قرآن می‌خواندند. ایشان در هر فرصتی که بین کارهای روزانه‌شان پیش می‌آمد، نیز قرآن قرائت می‌کردند.

نزدیک به سیصد تا چهارصد خبرنگار اطراف منزل امام جمع شده بودند. تختی گذاشتند و امام روی آن نشستند. تمام دوربین‌ها کار می‌کرد. دو سه سؤال از امام شد که صدای اذان ظهر شنیده شد. امام بلند شدند و محل را ترک کردند و فرمودند: «وقت نماز ظهر می‌گذرد.» تمام حاضران متعجب شدند. کسی از امام خواهش کرد چند دقیقه‌ای صبر کنید تا حداقل چهار پنج سؤال دیگر بشود. امام با قاطعیت فرمودند: «به هیچ وجه نمی‌شود» و رفتند.

امام ورزش را دوست داشت؛ ولی رشته‌ی ورزشی خاصی را ترجیح نمی‌داد؛ از کودکی تمرین‌های ورزشی را انجام می‌داد. امام تا اواخر عمر خود روزی یک ساعت ونیم پیاده‌روی می‌کرد و حرکت‌های ورزشی را به‌راحتی انجام می‌داد و مرتب حرکاتی را که پزشکان تجویز کرده بودند انجام می‌داد.

هر یک از این خاطره‌ها به کدام ویژگی امام اشاره می‌کند؟

کدام یک از این ویژگی‌ها را بیشتر دوست دارید؟ چرا؟

کدام یک از این خاطره‌ها با این پیام قرآنی ارتباط دارد؟

فَاقْرَأُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ...

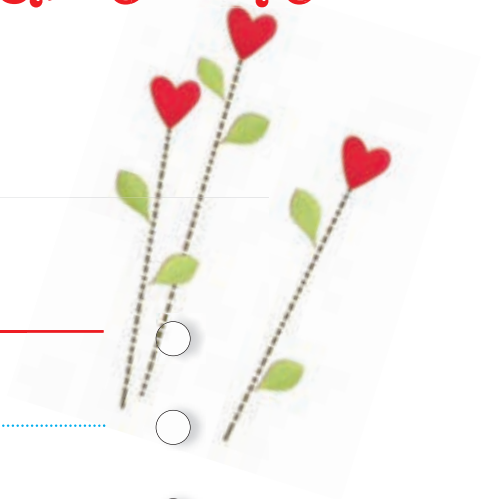
به هر اندازه که می‌توانید قرآن بخوانید.

مَزَّلَ، ۲۰

با توجه به این سخن از مقام معظم رهبری،
چرا مردم رهبری امام خمینی (ره) را پذیرفتند؟
مقام معظم رهبری:

«عشق به امام خمینی،
عشق به همه‌ی خوبی‌هاست.»

تو آمدی

چه سال های سختی
 که یک به یک گذشتند
 بدون مهر و شادی
 بدون عشق و لبخند
 تو آمدی به ایران
 شکوفه خنده سرداد
 بهار دوستی را
 به غنچه ها خبر داد
 به روی شانه های
 پرنده ها نشستند
 سرود و شعر خواندند
 سکوت را شکستند
 به یک اشاره آن روز
 روان شد از دل خاک
 هزار رود زیبا
 هزار چشمه سی پاک
 دوباره ماه شادی
 دوباره بهمن آمد
 بهار در زمستان
 به باغ میهن آمد
 تو آمدی وطن شد
 پر از گل و اوقاتی
 تو پر زدی و نامت
 همیشه ماند باقی
 حادی فردوسی

با خانواده

با کمک اعضای خانواده و مطالبی که در این درس از زندگی امام خمینی (ره) یاد گرفتید، ایشان را در چند جمله توصیف کنید.

.....

.....

درس پانزدهم بهمن، همیشه بهار

هر روز که می‌گذرد، هیجان بچه‌ها بیشتر می‌شود؛ مخصوصاً من که قرار است امسال خبرنگار باشم! دو روز دیگر، بیست و دوم بهمن ماه است.

آقای شکوهی، مربی پرورشی مدرسه که در محله‌ی ما زندگی می‌کند، بچه‌های محله را تشویق کرده است تا در روز راهپیمایی، یک گروه مخصوص راه بیندازند.

چند روز پیش با راهنمایی ایشان تقسیم کار کردیم. هر کس کاری را بر عهده گرفت.

حسین گفت: «من شعار می‌دهم؛ شاید خودم هم چند شعار بسازم!»

من گفتم: «من خبرنگار می‌شوم؛ عاشق خبرنگاری‌ام!»

سعید گفت: «من دوربینم را می‌آورم و عکس می‌اندازم.»

بهرام گفت: «من هم عکس قهرمانان را می‌آورم و بین مردم پخش می‌کنم.»

همه با تعجب نگاهش کردیم: «کدام قهرمانان؟»

– «قهرمانان شهید انقلاب! بهترین یاران امام خمینی (ره) که در پیروزی انقلاب نقش بسیار مهمی داشتند. بیست و دوم بهمن فرصت خوبی است برای معرفی قهرمانان انقلاب!»

ساعت نه صبح، روز بیست و دوم بهمن است؛ آسمان، ابری و هوا بسیار سرد است. سریع، خودم را به مسجد می‌رسانم. آقای شکوهی و بیشتر بچه‌ها آمده‌اند. مردم محله هم کم کم جمع می‌شوند.

طنین اولین شعار در کوچه می‌پیچد:

بیست و دو بهمن ماه، یوم الله یوم الله
بنیان گذار نهضت، روح الله روح الله

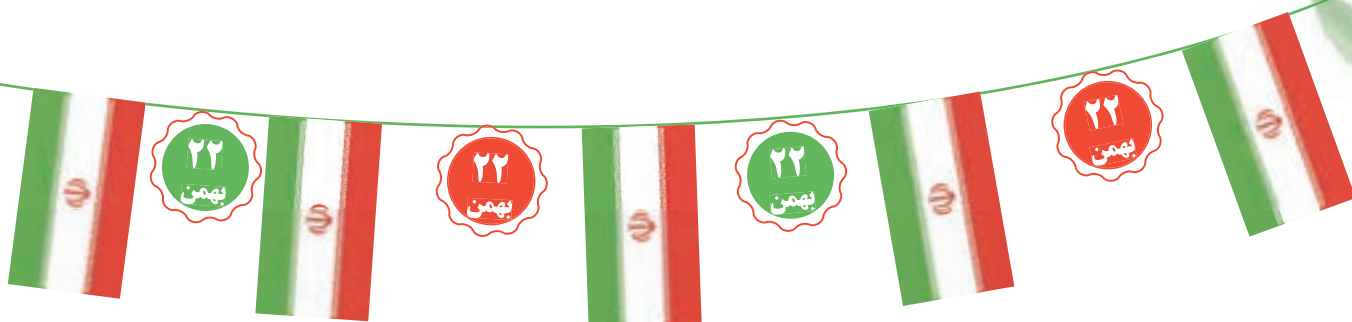

حرکت می‌کنیم و به سوی میدان مرکزی شهر وارد مسیر راهپیمایی می‌شویم. خیلی از مردم تا ما را می‌بینند با لبخند برایمان دست تکان می‌دهند.

بعضی‌ها هم کنار ما می‌آیند و همراه ما شعار می‌دهند؛ چه صحنه‌ی جالبی! حسین که حسابی هیجان زده شده است با فریادهای بلندتری شعار می‌دهد:

بیست و دوم بهمن   **روز شادی میهن**
بیست و دوم بهمن   **روز غصه‌ی دشمن**

بهرام به سرعت عکس‌ها را میان مردم پخش می‌کند؛ تصاویری از شهید بهشتی، شهید رجایی، شهید باهنر، شهید مطهری، شهدای هسته‌ای و ...

اطراف مسیر راهپیمایی پر است از غرفه‌ها و نمایشگاه‌های گوناگون! نمایشگاهی از روزنامه‌های سال ۵۷ برپا شده است و مردم خصوصاً جوان‌ترها که آن روزها نبودند، با اشتیاق فراوانی خبرها را می‌خوانند. سردر مغازه‌ها و خانه‌ها با انواع کاغذهای رنگی، پرچم‌های بزرگ و کوچک، شعارها و تصاویری از شهیدان انقلاب آذین‌بندی شده است. صدای سرودهای گوناگون انقلابی از غرفه‌ها و نمایشگاه‌ها در فضا پیچیده است. شور و شادی فراوانی همه‌جا را پر کرده است.

من هم میکروفون را به دست می‌گیرم و کارم را شروع می‌کنم. سعید با دوربینش با من همراه می‌شود. از پسری که هم سنّ خودم است، می‌پرسم امروز چه روزی است؟

با دست به جمعیت عظیمی که یک‌صدا شعارهای حماسی می‌دهند، اشاره می‌کند:

«روز اعلام دشمنی با دولت‌های زورگو و ستمگر و مبارزه با امریکا و اسرائیل!»

پیرمردی بال‌های خندان عکس بزرگی از رهبر را به دست گرفته است؛ به او نزدیک می‌شوم و از علت لبخندش سؤال می‌کنم.

می‌گوید: «با دیدن این همه شور، حماسه، هیجان، حضور در صحنه و همدلی، به یاد همبستگی و اتحاد مردم در بهمن ۱۳۵۷ افتادم.»

کم کم مسیر خیلی شلوغ می شود. یک بالگرد از بالای جمعیت عبور می کند و به سوی میدان مرکزی شهر پرواز می کند. سه چترباز از آن بیرون می پرند؛ چترهای خود را باز می کنند و در میدان فرود می آیند. خیلی ها با شوق و هیجان به آنها چشم دوخته اند.

جانبازی که روی صندلی چرخدار نشسته است و به سختی حرکت می کند، توجّه را به خود جلب می کند؛ به طرفش می روم و می پرسم: «با این وضعیت دشوار، چرا به راهپیمایی آمده اید؟» - «برای اعلام آمادگی؛ تا به همی جهان اعلام کنیم همیشه گوش به فرمان رهبر در صحنه حاضریم».

به خانمی که کالسکه‌ی کودکش را حرکت می دهد، می گویم: «در این هوای سرد زمستانی چرا به اینجا آمده اید؟»

دستش را روی قلبش می گذارد:

«چون انقلاب در قلب ماست!»

مادری که قاب عکس شهیدش را در دست دارد، تا مرا می بیند به سویم می آید و می گوید: «پسرم را به اسلام و انقلاب تقدیم کردم و خدا را شکر که امروز میلیون ها جوان مؤمن و پر تلاش، راهش را ادامه می دهند».

با بچه های محله در ایوان مسجد نشسته ایم. سعید با خوشحالی مجله ای را می آورد و عکسی را به ما نشان می دهد:

«این عکس، مقام اول مسابقه ی «تصویر حماسه» را به دست آورده است!»

همگی به عکس خیره می شویم:

جانبازی که روی صندلی چرخدار نشسته است، دست کودک را که در کالسکه نشسته، به دست گرفته و هر دو دست در دست هم، لبخند زنان به دوربین نگاه می کنند.

آنچه در این تصویر می بینید با پیروزی انقلاب اسلامی ایران چه ارتباطی دارد؟

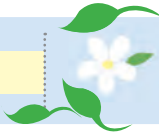

تدبّر کنیم

این آیه را بخوانید. مفهوم آیه با کدام موضوع درس ارتباط دارد؟

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا
همگی به ریسمان الهی چنگ بزنید و متفرّق نشوید.

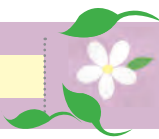
آل عمران، ۱۰۳

این شعر را بخوانید:

ما برای آنکه ایران گوهری تابان شود،
خون دل‌ها خورده‌ایم
ما برای جاودانه ماندن این عشق پاک،
رنج دوران برده‌ایم

با توجه به محتوای درس، چه کسانی برای پیروزی و حفظ انقلاب اسلامی ایران، رنج و زحمت بسیاری کشیدند؟

این قهرمانان در پیروزی انقلاب اسلامی ایران نقش مهمی داشتند. درباره‌ی یکی از آنها و نقش او در انقلاب، تحقیق کنید و به کلاس گزارش دهید.

روز خوب پیروزی

مثل غنچه بود آن روز
غنچه ای که رویده
در هوای بهمن ماه
بر درخت خشکیده

مثل آب بود آن روز
آب چشمه ای شیرین
چشمه ای که می بیند
مرد تشنه ای غمگین

گرچه در زمستان بود
چون بهار بود آن روز
سرزمین ما ایران
لاله زار بود آن روز

روز خنده می ما بود
روز گریه می دشمن
روز خوب پیروزی
بیست و دوم بهمن
مصطفی رحماندوست

گفت و گو کنید

تلاش و رشادت نوجوانان سال ۱۳۵۷ در کنار بزرگ‌ترها باعث تولد انقلاب شد. نقش بچه‌های امروز در حفظ این انقلاب چیست؟

ایستگاه خلاقیت

اگر قرار باشد در مدرسه‌ی شما جشنی به مناسبت دهه‌ی فجر برپا شود، برای برگزاری آن، چه پیشنهادهایی دارید و خود چه نقشی در آن به‌عهده می‌گیرید. با مربی پرورشی مدرسه و معلم خود مشورت کنید.

پیشنهاد‌های گروه ما برای برگزاری جشن:

۱- .....

۲- .....

۳- .....

نقش من: .....

با خانواده

از بزرگ‌ترهای خود سؤال کنید چه شعارهایی را از راهپیمایی سال ۵۷ به یاد دارند. چند نمونه را در کلاس ارائه کنید.

روزنامه‌های دیواری

آقای کریمی، بچه‌های کلاس را به هشت گروه سه نفره تقسیم کرد و گفت: قرار است به مناسبت دهه‌ی فجر، یک مسابقه‌ی روزنامه‌دیواری بین مدارس برگزار شود. هر گروه یک روزنامه دیواری با مطالب گوناگون علمی، تاریخی، حدیث، شعر، داستان، چیستان؛ همراه با عکس و نقاشی تهیه کند. هر روزنامه‌ای که مطالبش متنوع‌تر باشد، امتیاز بیشتری می‌گیرد. کادربندی و صفحه‌آرایی، نام زیبا، خط زیبا و عکس‌های جذاب هر کدام امتیاز دارد. روزنامه‌ها را در راهروی مدرسه نصب می‌کنیم و بهترین آنها برای مسابقه‌ی بین مدارس انتخاب می‌شود. سه هفته هم فرصت دارید. سپس آقای کریمی نماینده‌ی هر گروه را تعیین کرد.

هفته‌ی اول؛ صبح شنبه

سینا و حامد به سراغ نادر آمدند و با لبخند گفتند: «سلام آقای رئیس! از کی شروع کنیم؟»
- «چقدر عجله دارید! سه هفته فرصت داریم. نظر تان چیست که فعلاً برویم فوتبال!»
سینا و حامد لبخند زنان به هم نگاه کردند:
- «راست گفתי جناب رئیس؛ حالا خیلی زود است!»
هفته‌ی اول خیلی زود به پایان رسید.

هفته‌ی دوم

نادر، سینا و حامد کنار هم جمع شده بودند. صحبت از کارهای روزنامه دیواری به میان آمد. سینا گفت: «توانایی ما برای جمع‌آوری مطالب زیاد است؛ فعلاً لازم نیست عجله کنیم.»
نادر ادامه داد: «درست است. هنوز وقت داریم. تا آقا نادر نماینده‌ی گروه است، غمی نداشته باشید.»
حامد هم به نشانه‌ی تأیید سر خود را تکان داد و گفت: «درست است؛ روزنامه دیواری ما حتماً اول می‌شود!»
گروه‌ها حسابی سرگرم تهیه‌ی روزنامه بودند. مطالعه‌ی گروهی، مشورت، خرید وسایل، تهیه‌ی عکس، رفتن به کتابخانه‌ی مدرسه و محلّه و ... ؛ اما گروه نادر و دوستانش مرتب امروز و فردا می‌کردند!
هفته‌ی دوم هم خیلی زود به پایان رسید.

هفته‌ی سوم

سینا و حامد به سراغ نادر آمدند. نادر گفت: «بچه‌ها! فکر جالبی به ذهنم رسیده است. خواهرم پارسال یک روزنامه دیواری تهیه کرد و اول شد. من هم از روی آن می نویسم! قول می‌دهم اول بشویم!» حامد، که حسابی ذوق زده شده بود، گفت: «عجب نقشه‌ی جالبی! آخر هفته فرصت خوبی برای عملی کردن نقشه‌ی ماست.»

هفته‌ی سوم؛ صبح جمعه

نادر با خوشحالی به خواهرش گفت: «نجمه! روزنامه دیواری‌ات کجاست؟»
- «مرتب‌ی پرورشی‌مان از من خواست آن را دوباره به مدرسه ببرم تا در نمایشگاه مدرسه نصب شود.»
نادر تا این را شنید، رنگش پرید و هاج و واج شد! سریع به سینا و حامد زنگ زد:
- «بچه‌ها! نقشه‌مان خراب شد. زود به خانه‌ی ما بیایید تا فکری کنیم و روزنامه را درست کنیم.»
هر سه نگران و پریشان دور هم جمع شدند؛ نه مطلبی داشتند؛ نه داستان و شعری و نه عکسی! نمی‌دانستند از کجا شروع کنند!
چند تا کتاب و مجله‌ی قدیمی کنارشان گذاشتند؛ تند تند ورق می‌زدند و می‌خواندند.
کم کم غروب از راه رسید.
سینا و حامد گفتند: «دیر شده ما باید برویم!»
سه دوست، ناراحت و نگران از آنچه فردا پیش می‌آمد، با یکدیگر خداحافظی کردند...
نادر تا نیمه شب بیدار ماند و با چشم‌های خسته و فکر پریشان، روزنامه دیواری را پر کرد.
چند بار اشتباه نوشت و خط زد و ...

روز مسابقه؛ صبح شنبه

هر گروهی با شور و هیجان روزنامه‌اش را باز کرده بود تا بقیه‌ی گروه‌ها ببینند.
چه روزنامه‌هایی! پر از مطالب گوناگون و خواندنی با عکس‌ها و نقش‌های جذاب و رنگارنگ!
چه نام‌های زیبایی برای روزنامه‌هایشان انتخاب کرده بودند: گلبرگ، باغ دانش، پنجره، ...
طراوت و شادمانی در چهره‌ی بچه‌ها موج می‌زد.
نادر گوشه‌ی حیاط ایستاده، و روزنامه‌اش را محکم گرفته بود تا باز نشود!
حامد و سینا کنار او رفتند.
- «سلام! چی شد؟! چه کار کردی؟»
نادر سرش را پایین انداخت و روزنامه را به بچه‌ها داد. بچه‌ها تا روزنامه را دیدند مانند نادر ناراحت و خجالت‌زده شدند.
- «این چیه؟! چقدر بدخط و خط‌خطی! نه اسمی، نه طرحی، نه عکسی! نه نقش و نگاری!»

- «چه کسی حاضر است این را بخواند؟ آبرویمان پیش معلم و دوستانمان می‌رود.»

- «ای کاش به حرف تو گوش نمی‌کردیم!»

- «ای کاش این قدر کار را عقب نمی‌انداختیم!»

نادر که تا آن موقع ساکت بود، گفت: «تنها من مقصر نبودم. شما خودتان هم به فکر نبودید و با پیشنهادهای من موافق بودید...»

آقای کریمی به کمک مدیر مدرسه با دقت روزنامه‌ها را بررسی کردند و امتیاز دادند. از دیدن روزنامه‌های عالی و پر بار بچه‌ها بسیار راضی و شادمان بودند. اما همین که روزنامه‌ی گروه نادر را باز کردند...

روزنامه‌ها را در راهروی مدرسه نصب کردند. همه‌ی گروه‌ها از اینکه روزنامه‌هایشان دیده می‌شد، بسیار خوشحال بودند.

اما نادر و گروهش آرزو می‌کردند هیچ کس روزنامه‌شان را نبیند و نخواند! آنها با خود می‌گفتند: ای کاش روز بررسی روزنامه‌های دیواری به تأخیر می‌افتاد!

برایم بگو

آیا نادر و دوستانش می‌توانستند از اعلام نظر داوران درباره‌ی روزنامه دیواری خود جلوگیری کنند؟

ایستگاه فکر

این حدیث را بخوانید.
امام علی علیه‌السلام می‌فرماید:

الْيَوْمَ عَمَلٌ وَلَا حِسَابٌ؛ وَ غَدًا حِسَابٌ وَلَا عَمَلٌ

این دنیا، جای انجام دادن کارها است و حسابرسی در آن وجود ندارد؛
اما روز قیامت، روز حسابرسی اعمال است و کار کردن در آن وجود ندارد.

چرا یکی از نام‌های روز قیامت، «یوم الحساب» است؟

چه ارتباطی میان داستان «روزنامه‌های دیواری» و «یوم الحساب» وجود دارد؟

همان گونه که وضعیت تحصیلی ما در مدرسه در کارنامه‌ای ثبت می‌شود برای زندگی ما در این دنیا نیز کارنامه‌ای وجود دارد. فکر می‌کنید چه چیزهایی در کارنامه‌ی زندگی ما ثبت می‌شود؟ خودتان به کارنامه‌تان امتیاز بدهید!

کارنامه‌ی زندگی

امتیاز				هدف‌های درسی	ردیف
ضعیف	متوسط	خوب	عالی		
				نماز را سر وقت می‌خوانم.	۱
				چگونگی غسل جمعه را می‌دانم و سعی می‌کنم آن را انجام دهم.	۲
				استفاده از مال دیگران را بدون اجازه‌ی آنها حرام می‌دانم.	۳
				از اسراف دوری، و در استفاده از وسایلم صرفه جویی می‌کنم.	۴
				از بدگویی و گذاشتن القاب زشت روی دیگران، خودداری می‌کنم.	۵
				سعی می‌کنم هر هفته، صفحه‌ای از قرآن را بخوانم.	۶
				سعی می‌کنم به دستورهای قرآن عمل کنم.	۷
				سعی می‌کنم همیشه به دیگران در کارها کمک کنم.	۸
				در نگهداری اموال عمومی و بیت المال نهایت تلاشم را می‌کنم.	۹
				پیشوایان مهربانم را دوست دارم و برای آشنایی بیشتر با زندگی آنها تلاش می‌کنم.	۱۰
				.....	۱۱
				.....	۱۲

این حدیث را بخوانید:

رسول خدا صلی الله علیه و آله:

حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا

پیش از اینکه به حساب شما رسیدگی شود، به حساب خود برسید.

چه ارتباطی میان این حدیث و فعالیت قبل، وجود دارد؟

این دعای قرآنی را بخوانید:

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

پروردگارا! مرا و پدر و مادرم و همه‌ی مؤمنان را در روز حساب، ببخش و بیامرز.

ابراهیم، ۴۱

شما برای آن روز چه دعاهایی می‌کنید؟

- .....خدایا کمکم کن تا در این دنیا.....
- .....
- .....ای خدای مهربان! دوست دارم .....
- .....

درس هفتم اینها و آنها

اینها

آنها

چه روز عجیبی!

اینها چقدر خوشحالند؛ و چهره‌هایشان از نشاط و سرور می‌درخشد!
هر آنچه اراده می‌کنند از غذاها، میوه‌ها و چیزهای دیگر، خدمتکاران برایشان فراهم می‌کنند.

چه قصرها و باغ‌های چشم‌نواز و خیره‌کننده‌ای برایشان فراهم است!
نهرهایی از آب زلال، شیر و بهترین عسل در آن باغ‌ها و بوستان‌ها جاری است.
صدای دلنشین جویباران و انواع پرندگان و عطر گل‌های رنگارنگ همه جا را پر کرده است.
چقدر فرشتگان به اینها احترام می‌گذارند!
چه جایگاه خوبی دارند!

چه جای عجیبی!

آنها چقدر پژمرده و افسرده‌اند و چهره‌هایشان غمگین و غبار آلود است!

چقدر حسرت‌زده و پشیمان‌اند!
چقدر باخشم و عصبانیت به هم نگاه می‌کنند! چقدر به هم بد می‌گویند!

چه صداها و فریادهای وحشتناکی از همه جا به گوش می‌رسد!

چه عذاب سوزان و دردناکی برای آنها فراهم شده است!

نه آبی و نه غذایی که از تشنگی و گرسنگی نجاتشان دهد!

ساکنانش هر روز هزاران بار آرزوی مرگ می‌کنند.
چه جایگاه بدی دارند.

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ *
فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ

اینها در بهشتی عالی‌مرتبه، زندگی کاملاً رضایت‌بخشی دارند.

حاقه، ۲۱ و ۲۲

وَمَا لَهُمْ جَهَنَّمَ
جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

جهنم جایگاه بدکاران است؛ به خاطر کارهای زشتی که در دنیا انجام داده‌اند.

توبه، ۹۵

آنها هنگامی که اینها را می بینند، بسیار حسرت می خورند؛ آه می کشند و فریاد می زنند:
 ای کاش ما الان پیش شما بودیم!
 ای کاش بین ما و شما فاصله نبود!
 راستی چه شد که آنها به این وضع افتادند؟
 آنها در زندگی دنیا از دستورهای خدا فاصله گرفتند؛
 از نماز و عبادت خدا فاصله گرفتند.
 از سفارش های پیامبران و راهنمایی های کتاب آسمانی فاصله گرفتند؛
 به دیگران ستم کردند؛ به فکر نیازمندان نبودند و حق مردم را پایمال کردند؛
 اگر آنها خود در دنیا از این کارها فاصله نمی گرفتند، در جهان آخرت در کنار بهشتیان بودند و فاصله ای
 میانشان نبود.

تدبّر کنیم

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا

روز جدایی نیکوکاران و بدکاران، میعاد همگان است.

نبا، ۱۷

چه شباهتهایی میان مفهوم این آیه و تصویر زیر وجود دارد؟

هریک از آیه‌ها به کدام گروه مربوط می‌شود؟

نعمت‌ها و لذت‌هایشان هیچ‌گاه پایان نمی‌پذیرد.

واقعه، ۳۳

بهشتیان

هر آنچه دلشان می‌خواهد برایشان فراهم می‌شود.

زُخْرُف، ۷۱

هیچ راه فراری از آن ندارند

نساء، ۱۲۱

جهنمیان

از آبی بد بو می‌نوشند (و سیراب نمی‌شوند)

ابراهیم، ۱۶

تا به حال به نشانه‌ی خطّ فاصله دقت کرده‌اید؟ هدف استفاده از این نشانه چیست؟
با توجه به معنای فاصله، درباره‌ی «روز فصل» که یکی از نام‌های روز قیامت است، توضیح بدهید.

بررسی کنید

در روز قیامت بهشتیان از دوزخیان می پرسند: «چه چیزی این گونه شما را به سوی جهنم کشاند؟» شما می توانید با مراجعه به آیات ۴۳ تا ۴۶ سوره ی مدثر، جواب این سؤال را پیدا، و در کلاس درباره ی آن گفت و گو کنید.

کامل کنید

خداوند دو گروه اینها و آنها (اهل بهشت و جهنم) را بر اساس چه ویژگی ها و رفتارهایی از هم جدا می کند؟ آنها را در این جدول بنویسید.

جهنمیان

بهشتیان

گفت و گو کنید

این ضرب المثل را بخوانید:
«هر چه کنی به خود کنی؛ گر همه نیک و بد کنی»
چه ارتباطی میان این ضرب المثل و درس «اینها و آنها» وجود دارد؟

نیایش

ای خدای مهربان
هرگاه به آسمان و زمین،
به صخره ها و کوه های سنگین
یا به درختان و گل های رنگین می نگرم،
تو را سپاس می گویم.
ای خدای مهربان
تو را سپاس می گویم
که عطا هایت از سر مهربانی و نعمت هایت همگانی است
تو که

پدید آورنده ی آفریدگان
و مالک زمین و آسمانی،
از هر کس به من نزدیک تر
و از هر دوستی با من آشنا تری،
به تو ایمان دارم و از تو راه می جویم
تتها از تو یاری می طلبم
و به تو تکیه می کنم.

